

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Postcheckrekening N° 3185.22

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller.

Mr RENE VICTOR

Italiëlei, 99, Antwerpen

Opgaaft betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

Enkele problemen in verband met het stemrecht in de algemeene vergadering van aandeelhouders.

Het is misschien niet zonder belang even de vraag te stellen of een sequester met de onder zijn bewaring gestelde aandelen aan de stemming in een algemeene vergadering van aandeelhouders mag deelnemen. Het is inderdaad niet uitgesloten dat een tamelijk groot aantal aandelen van eenzelfde vennootschap onder bewaring zouden gesteld zijn, en in zulk geval kan het dan van beslissend gewicht zijn precies den toestand en de praktische waarde van zulke aandelen, wat het stemrecht betreft, nauwkeurig omschreven te weten.

Deze kwestie werd trouwens, naar mijn weten, nog niet grondig onderzocht, en het is dan ook absoluut noodzakelijk om een klaar inzicht te krijgen in de oplossing, waartoe ik in het onderhavig artikel meen te moeten komen, het probleem van het stemrecht van den sequester te stellen in het algemeen kader van de wijze waarop het stemrecht in de algemeene vergaderingen van aandeelhouders geregeld wordt in onze huidige handelswetgeving, en het o.m. te toetsen aan twee reeds min of meer uitgemaakte moeilijkheden.

Daarom zal ik eerst het algemeen beginsel, dat het stemrecht in de algemeene vergadering regelt, vooropstellen en zijn toepassing in een van de voormelde gevallen, n.l. bij inpandgeving van aandelen, nagaan.

Uit die praktische toepassing zelf zal men dan reeds kunnen vermoeden, dat het beginsel geen algemeene draagwijdte heeft, wat uitvoe-

riger zal uiteengezet worden en duidelijker blijken uit een tweede praktische toepassing, n.l. bij in vruchtgebruik gegeven aandelen.

Zoo zullen wij dan in staat zijn te weten welke oplossing dient aangenomen in geval van inbewaringstelling van aandelen.

En deze oplossing, getoetst aan al het voorgaande, zal mij dan toelaten een algemeene beginselinterpretatie der wetteksten voor te stellen.

* * *

Het principe en zijn toepassing op de inpandgeving.

De eerste van al de te stellen vragen luidt dus : « Wie is stemgerechtigd in een algemeene vergadering ? » Op eerste zicht lijkt deze vraag gemakkelijk te beantwoorden, daar de teksten van het wetboek van Koophandel voldoende uitdrukkelijk, beslist en klaar zijn om een vast beginsel te mogen vooropzetten. Ik bedoel hier de gecombineerde teksten van de artikelen 74 en 200, Boek I, Titel IX, van het voornoemd wetboek.

Artikel 74 bepaalt dat iedereen, die eigenaar is van een aandeel, met inachtneming van de formaliteiten door de statuten geëischt, persoonlijk of bij mandataris aan de stemming in de algemeene vergadering mag deelnemen, zelfs zoo de statuten er anders moesten over beslissen. En artikel 200 voegt daarbij dat hij, die uit hoofde van aandelen of obligaties aan een

stemming in een algemeene vergadering deelneemt, zonder eigenaar te zijn van de bewuste titels, strafbaar is met een boete van 25 tot 10.000 frank.

Het lijdt dus geen twijfel dat de wet den eigenaar van de aandelen als eenige stemgerechtigde beschouwt. Over dit beginsel zijn de rechtspraak en de rechtsleer het dan ook roerend eens. En dat is heel wat.

* * *

Wanneer het er echter op aankomt dit zoo klare en eenvoudige principie op bepaalde gevallenreeksen toe te passen, is die eensgezindheid reeds lang zoo algemeen niet meer.

Onderstellen wij b.v. dat de eigenaar zijn stukken aan een van zijn schuldeischers in pand zou gegeven hebben. Het voorrecht van het pand blijft slechts bestaan voor zooveel de in pand gegeven zaak in het bezit is en blijft van den pandhebbenden schuldeischer (artikel 2076 B. W.). De pandgevende schuldenaar beschikt dus niet meer over de in pand gegeven zaak. Dat is wanneer het aandelen betreft een eerste moeilijkheid zoo de statuten, wat dikwijls het geval is, een voorafgaandelijke nederlegging der aandelen op den zetel der maatschappij eischen. Maar dat is slechts een uitvoeringsmoeilijkheid, die ons hier niet hoeft bezig te houden. Het geldt hier te weten of, in weerwil van die onmogelijkheid om over de aandelen te beschikken, de eigenaar nog steeds de eenige stemgerechtigde is.

Passen wij het algemeene principie zuiver toe op die aandelen, dan is daaromtrent geen twijfel mogelijk en mag alleen de eigenaar, schuldenaar-pandgever, het stemrecht uitoefenen.

De rechtspraak (1) gaat ongetwijfeld uitsluitend dien weg uit en zij heeft de meeste rechtsleer (2) aan haar kant. Nyssens (3) ontleedt de gestelde vraag langs twee zijden: zoo mag de schuldeischer-pandhebber niet alleen niet stemmen, maar mag hij ook den schuldenaar-pandgever niet verhinderen zijn stemrecht uit te oefenen en zal dus gehouden zijn zich te onderwerpen aan de formaliteiten, die dit stemrecht moeten mogelijk maken. Dat is van belang voor de reeds aangestipte uitvoeringsmoeilijkheden.

Van den anderen kant echter geeft Nyssens in zijn studie toe, dat het detentierecht van den schuldeischer-pandhebberr ook moet gevrijwaard blijven en dat daartoe de noodige

maatregelen dienen genomen. Dat is nogal begrijpelijk, gezien dat detentierecht de eenige waarborg voor den schuldeischer is. Het is juist daarom dat artikel 2076 B. W. bestaat.

Maar men vergeet daarbij dat dit zoo angstvallig door het Burgerlijk Wetboek verdedigde detentierecht van den schuldeischer niet voldoende is om de werkelijke waarde van een pandcontract te waarborgen, daar waar het aandelen geldt. Inderdaad, vermits de schuldenaar als eigenaar van de aandelen aan de stemming in de algemeene vergadering blijft deelnemen, zal hij daar manoeuvres kunnen uitlokken en steunen of beslissingen treffen of doen treffen, die de waarde van de aandelen, d.i. van het bijzondere onderpand van den schuldeischer-pandhebber, sterk verminderen of zelfs vernietigen.

Door zekere rechtsleer wordt hierop dadelijk geantwoord dat zulks nooit het geval zal zijn, daar geen enkel eigenaar zoo dom is in een algemeene vergadering beslissingen te helpen treffen, die zijn eigen aandelen zouden vernietigen. Dergelijk antwoord beteekent niets. Zij die het geven durven de moeilijkheid niet aanpakken of willen ze van meetaf elimineeren, omdat ze niet in hun stelsel te pas komt. Men moet toch geen pathologische verbeeldingskracht bezitten om, geholpen door de onderverinding die de financieele practijken der laatste tijden ons hebben gegeven, aanneembare en waarschijnlijke combinaties uit te denken, waarin zulke beslissingen in bevoegde milieu's niet alleen niet dom, maar zelfs als zeer « handig » zouden worden gekwalificeerd.

De schuldeischer-pandhebber heeft dus wel meer dan zijn detentierecht te verdedigen. Er bestaat dan ook een rechtsleer (4), die aanneemt dat de pandhebber « belang en dus recht heeft om op de algemeene vergadering aanwezig te zijn en er te stemmen », om het behoud van zijn onderpand te verzekeren. Deze rechtsleer wordt echter beslist door de heerschende rechtsspraak tegengesproken.

Er is echter nog meer. Niet alleen heeft de pandhebber er belang bij dat zijn onderpand zou blijven voortbestaan, maar hij is ook, krachtens artikel 20 B.W.B. ertoe verplicht zorg te dragen voor het pand dat onder zijn detentie staat. Materiëel heeft hij de bewaring over het in pand gegeven voorwerp, en ook juridisch. Het is op die beschouwing dat Guillery (5) en Sivilly (6) steunen om den

pandhebber het recht te geven aan de stemming op de algemeene vergadering deel te nemen. In dien vorm werd dit recht nog niet uitdrukkelijk door de rechtspraak tegengesproken, en in de rechtsleer is alleen Nyssens (3) er tegenstander van. Op denzelfden grond gaat Namur (7) verder en zegt uitdrukkelijk dat de pandhebber niet alleen stemrecht heeft, maar zelfs stemplicht.

Persoonlijk ben ik wel de meening toegedaan dat in 't algemeen, steunend en op de te vrijwaren belangen, en op den bewaarplicht van den pandhebber, die rechtsleer zou bijgetreden worden, volgens dewelke aan den pandhebber stemrecht wordt toegekend.

* * *

Het principe heeft geen algemeene draagwijdte.

De voorgaande beschouwingen en de voorgaande uittreksels uit de rechtsleer laten op zijn minst vermoeden, dat de draagwijdte van het principe, overeenkomstig hetwelk de eigenaar der aandelen stemt, niet zoo algemeen is als eerst kon worden ondersteld. Een vonnis van het Hof van Beroep te Brussel (8) verklaart dan ook uitdrukkelijk, dat de teksten van het wetboek van Koophandel, waaruit het stemrecht van den eigenaar blijkt, moeten verstaan worden als zijnde de regeling van het geval, zooals dat zich het meest voordoet: « id quod plerumque fit ». Het beginsel moet dus niet beschouwd worden als een absolute regeling, maar er mag aan die bijzondere gevallen, die niet tot het « id quod plerumque fit » kunnen gerekend worden, een afwijkende oplossing worden gegeven, zoo de ontleding van die gevallen zulks vereischt.

Zulke afwijkende oplossing werd dan ook gegeven aan het geval, waarin het vruchtgebruik der aandelen aan een derden persoon werd afgestaan. Moest men hier de moeilijkheid weer oplossen door het algemeen beginsel toe te passen, dan zou de vruchtgebruiker van het aandeel niet tot de stemming mogen toegelaten worden. Er is rechtsleer die zulke oplossing aanneemt (9). Zeer eigenaardig is wel dat de juristen, welke die meening huldigen niet zeer talrijk zijn, en dat hun stelling niet door de rechtspraak werd bijgetreden.

Talrijker integendeel zijn zij, die meenen dat hier een andere oplossing moet worden verkozen. Meer klaarblijkend toch en meer uitdrukkelijk in de wet voorzien, dan zulks het geval was voor het pand, heeft de vruchtgebruiker

van aandelen belangrijke persoonlijke rechten te vrijwaren. Zonder zichzelf sterk te schaden zou de eigenaar van de in vruchtgebruik gegeven aandelen dat vruchtgebruik absoluut kunnen vernietigen. Het is dan ook niet te verwonderen dat zekere rechtsleer (10) den vruchtgebruiker stemrecht in de algemeene vergadering toekent, daar waar het er om gaat zijn rechten van vruchtgebruiker te verdedigen.

Evenals de schuldeischer-pandhebber moet de vruchtgebruiker de hem in vruchtgebruik gegeven zaken bewaren en beheeren, en dan zijn er weer andere juristen (11), die hem uit dien hoofde het recht op de algemeene vergadering te stemmen toezeggen. Het hoeft gezegd te eere van de konsekvente houding van die rechtsgeleerden, dat ze ook aan den schuldeischer-pandhebber op dezelfde gronden stemrecht verleenden.

Er worden hier dus dezelfde redenen, als in het geval van verpanding, ingeroepen om het stemrecht van den vruchtgebruiker te rechtvaardigen.

De Rechtsspraak, van haar kant, die wij in zake pandgeving de strikte toepassing van het eigenaarsbeginsel zagen voorstaan, spreekt hier het stelsel, volgens hetwelk de vruchtgebruiker, dus een niet-eigenaar, zou mogen stemmen, heelemaal niet tegen. Ze sluit er zich ook niet uitdrukkelijk bij aan. Ze erkent nochtans dat beide zouden mogen stemmen, maar eischt dat ze zich beide door één van hen, of door een gemeenschappelijk mandataris, zouden doen vertegenwoordigen (12).

Ook een groot aantal juristen zijn het met die houding eens (13). Om de noodzakelijkheid van die vertegenwoordiging te rechtvaardigen brengen sommigen beschouwingen van praktischen aard in het midden, terwijl anderen zich steunen op het feit dat het stemrecht van nature uit ondeelbaar is.

Weer anderen spreken van het principie van artikel 43 (wet op de vennootschappen) volgens hetwelk de uitoefening der rechten, verbonden aan een aandeel, kan geschorst worden zolang dit aandeel, ten opzichte der maatschappij, niet in handen is van één eigenaar. Zulk argument kan heelemaal niet weerhouden worden, want de onderstelling van de wet gaat uit van het feit dat er verschillende *eigenaars* van dit aandeel zouden zijn; het is niet dat geval dat ons bezighoudt; daarenboven is die regel facultatief.

Welk ook de uitleg zij, kent de voormelde rechtsspraak en rechtsleer dan toch impliciet, ook al eischen ze één vertegenwoordiger, aan den vruchtgebruiker het recht toe zijn woordje mee te spreken in de stemming op de algemeene vergadering.

Dat is niet meer dan logisch gezien de uitgebreide rechten die de vruchtgebruiker te verdedigen heeft en den beheers- en bewaringslast die hem is opgelegd. Het is alleen verwonderlijk dat de rechtsspraak in zake pandgeving niet een gelijkaardige oplossing heeft aanvaard.

* * *

Inbewaringgestelde aandeele.

Welk is nu de oplossing die dient aangenomen, wanneer de aandeele in bewaring gesteld zijn? Het zal niemand ontgaan dat het antwoord op die vraag van kapitaal belang is, zoo b.v. het aantal der onder bewaring gestelde aandeele aanzienlijk zou zijn, zoodanig dat het bij een stemming, zoo niet een beslissenden, dan toch een niet te miskennen invloed zou kunnen uitoefenen.

Ik heb slechts één enkelen tekst gevonden die het vraagstuk uitdrukkelijk behandelt (14).

Na het aanhalen van rechtsspraak, volgens dewelke de eigenaar van aandeele waarop beslag is gelegd het stemrecht blijft uitoefenen tot aan den verkoop van dit aandeel, gaat de bedoelde tekst verder: « En vertu de cette » jurisprudence, le séquestre placé sur des titres » dont la propriété est en litige ne peut faire » obstacle en principe à ce que le possesseur » apparant continue à jouir du droit de vote. » Le litige est, au regard de la société, une » chose étrangère. Le séquestre ne porte que » sur le droit de disposition qui est momentanément suspendu et réservé entre parties. La » société ne serait fondée à tenir la propriété » pour douteuse à son égard, que si le jugement » lui avait été rendu commun. Il en serait spécialement ainsi, si les actions en litige étaient » des actions nominatives. »

« L'ordonnance ou jugement ordonnant le » séquestre ne pourrait, à notre avis, comporter pour le séquestre la mission d'assister et » de voter aux assemblées. En pareil cas, en » effet, le mandataire judiciaire serait seul qualifié pour représenter aux assemblées le titulaire. Mais la contradiction des droits et » intérêts des parties en litige rendrait alors » sa mission extraordinairement épineuse; le

» parti le plus sûr pour mettre sa responsabilité » à couvert serait, non de s'abstenir par principe à tout vote, mais de voter de manière » à maintenir autant que possible le statu quo » jusqu'à la solution de la contestation au principal. Il apparaît plus conforme au droit et » à une justice prudente, de respecter la règle » que provision est due au titre. »

Deze tekst in detail bespreken lijkt onmogelijk: inderdaad de woorden « possesseur apparant » (waarschijnlijk werd bedoeld « propriétaire apparant », wat lichtelijk verschillend is) en « le séquestre ne porte que sur le droit de disposition » zijn zoo eigenaardig vaag, dubbelzinnig en onvoldoende door den verderen tekst verklaard, dat ze zoo goed als onverstaanbaar worden. En ze zijn nochtans van primordiaal belang.

Daarbij is de tekst onvolledig; hij houdt zich slechts bij de onderstelling dat het gaat om een sequester over aandeele waarvan de eigendom betwist wordt. Zoo het ongetwijfeld in de richting van de vroegere rechtsspraak lag (15) de inbewaringstelling slechts in gevallen, waarin een betwisting over eigendom of bezit bestond, toe te laten, is dat reeds sedert de oorlogsjaren veranderd, en men is het nu zoo goed als eens om het sequester te beschouwen als een maatregel van behoud, die door de rechtbanken kan bevolen worden in alle gevallen waarin ze zulks noodig achten voor de belangen der beide partijen (16). De reeks gevallen van inbewaringstelling aangegeven in artikel 1961 B.W.B. is dus niet beperkend maar slechts opsommend.

Het is daarenboven dan nog al eigenaardig dat dit beperkte geval van betwist eigendomsrecht vergeleken wordt bij een pandbeslag, waar de eigendom heelemaal zeker is, en dat de vergelijking juist op het terrein van den eigendom effect moet sorteeren, vermits het stemmen in de algemeene vergadering precies verband houdt met het eigendomsrecht steunend op het aandeel. Om juist te zijn eischt een argumentatie analogie ook analogische toestanden.

Een derde algemeene opmerking: het is steeds een logische fout op een vraag van substantiëelen aard een zuiver formeel antwoord te geven. In rechtstaal heet dat: met een argument van proceduriëelen aard een zuivere rechtskwestie trachten op te lossen. Daarom is het antwoord dat de maatschappij den « possesseur apparant » steeds als dusdanig mag

beschouwen tot op het oogenblik dat het vonnis haar gemeen zou gemaakt zijn, afgezien van de procedure-moeilijkheden door zulke vereischte geschapen, afgezien van de onvolledigheid in het stellen van het probleem, geen oplossing voor de vraag: mag de sequester stemmen? Men heeft zich opnieuw blind gestaard op de uitvoeringsmoeilijkheden en het theoretische beginsel uit het oog verloren, dat toch eerst moet opgelost worden zij het dan slechts om de juridische begrippen zuiver te bewaren. Dat bijzonder aan de uitvoering gedacht werd blijkt trouwens overduidelijk uit zinssneden zooals: « mission extraordinaire épineuse » en « mettre sa responsabilité à couvert ». Dat is echter geen rechtsoplossing.

Dat de gerechtelijke vertegenwoordiger alleen het recht zou hebben den titularis op de algemeene vergaderingen te vertegenwoordigen, verplaatst het probleem slechts wat den sequester betreft en lost het niet op. Zelfs kan dat gebruikt worden om de tegenovergestelde opinie van die in den aangehaalden tekst uitgedrukt te steunen. De sequester is toch de gerechtelijke mandataris van den eigenaar der in bewaring gestelde goederen en vertegenwoordigt hem dus « in de mate van zijn bevoegdheid » (17). Heel de zaak komt dan weer neer op de eerste probleemstelling: valt het stemmen in de bevoegdheid van den sequester en zoo ja dan is hij voor dat stemmen de mandataris van den eigenaar (of partijen), mag hen dus vertegenwoordigen en in hun naam stemmen.

Het is ten andere langs dien weg van de gerechtelijke vertegenwoordiging dat volgens zekere rechtsleer (18) de moeilijkheid zou kunnen opgelost worden. Dit is echter geen oplossing; zooals ik zoo juist heb gezegd vertegenwoordigt de sequester de partijen slechts in zoverre dat de daden voor dewelke hij voor hen optreedt in zijn speciale bevoegdheid van bewaarder vallen. De vertegenwoordiging duidt slechts op de juridische manier waarop de sequester stemt, maar zegt niets over de redenen waarom hij zou mogen stemmen.

Aan de hand van alles wat reeds voorafgaat is dit waarom nogal licht te vinden. Maar eerst en vooral dient gezegd dat de inbewaringstelling bij overeenkomst hier niet in aanmerking komt, daar in zulk geval alles zal geregeld worden door de overeenkomst van inbewaringstelling zelf. Is deze overeenkomst onvolledig, onnauw-

keurig of onduidelijk, dan zal men zijn uitvlucht nemen tot de gewone regelen van interpretatie der overeenkomsten. Ook hoeft niet gesproken te worden over het geval waarin het bevel of het vonnis, dat de inbewaringstelling uitvaardigt, het stemmen in de algemeene vergadering uitdrukkelijk vermeldt als vallend in de bevoegdheid van den aangestelden bewaarder.

In de andere gevallen kan men uit het voorgaande besluiten dat de sequester op de algemeene vergadering mag stemmen en soms moet stemmen als bewaarder van de hem toevertrouwde aandeelen. Hij moet inderdaad waken over het voortbestaan en van het aandeel en van de vruchten ervan. Hij is niet alleen een zuiver bewaarder, hij moet de zaak nog beheeren als een goed huisvader (19). Hij moet er voor zorgen dat de partij, die na het opheffen van de inbewaringstelling den eigendom over de aandeelen zal bekomen, ze in ontvangst zal nemen, verzorgd op de manier zooals die partij zelf als bonus pater familias zou gedaan hebben. En een sequester die, in een voor de waarde der aandeelen beslissend-belangrijke algemeene vergadering, een aanzienlijk aantal der stemgerechtigde aandeelen aan de stemming zou onttrekken onder voorwendsel dat hij misschien wel onbevoegd zou kunnen zijn om aan de stemming deel te nemen, zou naar mijn meening het bonus-pater-familiasschap zoo ver op den achtergrond gelaten hebben in de praktijk als in de geschiedenis. Weigeren te stemmen in zulke omstandigheden zou zelfs een beheerfout kunnen uitmaken, waarvoor hij verantwoordelijk zou kunnen gesteld worden.

Men mag echter daarbij niet vergeten dat de sequester slechts een bewaarder-beheerder is en hij dus slechts geldig zal kunnen stemmen in zoverre deze stemming een daad van beheer zal kunnen genoemd worden. Dat zulke bepaling dikwijls zeer moeilijk zal zijn en dat de zending van den sequester dan ook vaak « extraordinaire épineuse » zal worden, is nog geen reden om hem principiëel het stemrecht te ontfeggen. Als het erom gaat de gemakkelijkste oplossing te vinden zou ik voorstellen al de artikelen van het burgerlijk wetboek betreffende de inbewaringstelling en die van het Wetboek van Koophandel betreffende het stemrecht in de algemeene vergaderingen eenvoudigweg te schrappen.

* * *

Besluit.

Na de afzonderlijke en casuïstische ontleding van die bepaalde gevallen, dient er nu nagegaan of die voorgestelde oplossing wel met het algemeen beginsel overeen te brengen is. Zoo het inderdaad lofwaardig is te trachten alle afzonderlijke gevallen naar billijkheid en volgens het gezond verstand op te lossen, toch mogen de beginselen niet uit het oog verloren worden, op straffe het recht in apothekersrecepten te zien ontaarden.

Om het algemeen beginsel en zijn toepassing in zake stemrecht in de algemeene vergadering goed te begrijpen, mag men niet vergeten, dat het niet de eigenaar is die stemgerechtigd is, maar het aandeel zelf, d.i. het deel van het kapitaal dat door het aandeel vertegenwoordigd wordt en dat er belang bij heeft van dichtbij de handelwijze na te gaan van diegenen die practisch over het geheele kapitaal beschikken. Het is dus het kapitaal zelf dat over zichzelf stemt. Maar om dat stemrecht uit te oefenen moet er een persoon gevonden worden. Het is dan gemakkelijk te begrijpen dat die persoon degene zal zijn, welke over het kapitaal of een gedeelte ervan beschikt en er belang bij heeft. Dat is gewoonlijk (« id quod plerumque fit ») de eigenaar, die dus stemt, niet omdat hij eigenaar is, maar omdat hij, als eigenaar, bij het aan het aandeel beschoren lot belang heeft.

Dat woord eigenaar dient dus verstaan te worden in den breedst mogelijken zin, zoo breed als artikel 544 B.W.B. maar kan laten gissen, zoo breed als het Romeinsche recht in zijn laatste stadium den eigendom kende : usus, fructus, abusus, zoo voor de possessio rei als voor de possessio juris in al hun bestanddeelen. Hier is eigenaar hij die alle rechten en voordeelen van den meest volledigen eigendom bezit. Van het oogenblik dat een van die rechten of voordeelen, b.v. zelfs de loutere detentie, overgaat in de handen van een ander persoon bestaat er voldoende reden om het statuut van het stemrecht te herzien, daar de eigenaar geen eigenaar meer is in den breedsten zin van het woord. Men zal dan nagaan of die andere persoon niet voldoende recht of belang zal hebben om te mogen stemmen, hetzij met uitsluiting van den eigenaar, hetzij samen met hem, hetzij afzonderlijk maar over andere kwesties dan hij. Het zal dan natuurlijk de dagorde zijn die de modaliteiten zal bepalen.

Soms zal het niet gemakkelijk zijn precies te bepalen wie van beide, eigenaar of derde, het sterkste belang heeft bij de stemming van een punt van de dagorde; soms ook zullen hun belangen zoo innig verbonden zijn dat het onmogelijk blijkt ze te scheiden. Dan zal men nog de oplossing kunnen toepassen, die nu door de rechtsspraak voor het vruchtgebruik wordt geëischt, nl. dat beide zouden stemmen bij gemeenschappelijk mandataris. Het is wel mogelijk dat zulke gevallen zich het meest zullen voordoen, en het zal wel daarom zijn dat tot nog toe de rechtsspraak steeds in dien zin besliste. Het zou echter verkeerd zijn zulke oplossing als principieoplossing aan te prijzen, daar het belang van den vruchtgebruiker, dat de rechtsspraak erdoor wenscht te beschermen, bij een systematische toepassing sterk zou kunnen geschaad worden. Onderstel inderdaad dat de dagorde een punt bevat dat uitsluitend betrekking heeft op het vruchtgebruik en niets met den eigendom te maken heeft. Eischt men in zulk geval een akkoord tusschen den eigenaar en den vruchtgebruiker, dan zal de eigenaar dat steeds kunnen tegenwerken of verhinderen, zonder gelijk welk nadeel te ondervinden, terwijl de vruchtgebruiker het slachtoffer van dien toestand zou worden. Weerhoudt men echter de oplossing der gemeenschappelijke vertegenwoordiging der beide belanghebbenden slechts voor het geval dat ze er beide werkelijk belang bij hebben, dan zal dit wederzijdsch belang een wapen voor de beide partijen zijn, dat het ontstaan van het vereischte akkoord zal mogelijk maken of vergemakkelijken.

Ten laatste nog een woord over een vroeger reeds vermoede opwerping : hoe staat de interpretatie, volgens dewelke de eigenaar alleen stemt als hij alleen belanghebbende is, tegenover het principe van de « onverdeelbaarheid van het stemrecht », hetwelk zou verbieden dat het stemrecht ten welken titel ook over verscheidene hoofden zou verdeeld worden ? Er wordt daaraan geen afbreuk gedaan, want zoo de eigenaar alleen belang heeft, stemt hij alleen : zoo een derde, die eenig recht op de aandelen bezit, de eenige belanghebbende is stemt hij met uitsluiting van den eigenaar, en zoo het belang èn van den eigenaar en van den derde bij de stemming betrokken is, stemmen ze beide maar bij gemeenschappelijken lasthebber. In de drie gevallen wordt het stemrecht uitgeoefend door één enkelen persoon.

Met die substitutie van het belang van het aandeel aan het recht van den eigenaar als basis van het algemeen stemrecht op de algemeene vergadering, waardoor een onderscheid ontstaat tusschen het stemrecht, steunend op het kapitaalsdeel, en het stemmen, dat slechts een uitvoering door den belang-, plicht- of rechthebbende is, komt men tot een eenheidsinterpretatie die een nuttig richtsnoer kan worden voor praktische toepassingen. De rechtsspraak schijnt dit criterium bijna aangevoeld te hebben, en de meeste van de in deze korte studie aangehaalde uitspraken zijn dan ook met de voorgestelde beginselinterpretatie te vereenigen.

Dr Edg. VERHEYDEN.

- (1) Ber. Brussel 19 Juni 1896, P. 1896, II. 273
Ber. Luik, 28 October 1903, Rps. 1904, bl. 98
Hs Rb Brussel, 25 April 1904, Jcb 1904, bl. 370
Ber. Gent, 24 Februari 1904, Pps. 1904, bl. 97
Ber. Brussel, 27 October 1923, B.J. 1924, bl. 114.
- (2) Fredericq II, nr 850a
Les Nouvelles Dr. Comm. III, nr 2649
Resteau II, nr 1129
Nyssens R.P.S. 1891, nrs 241 en 247
Wauwermans, nr 585
Holbach, bl. 123.
- (3) Nyssens R.P.S. 1891, nrs 241 en 247.
- (4) Pand. B. Gage civil, nr 445
Namur II, nr 1117.
- (5) Guillery II, nr 757 en 758.
- (6) Siville I, nr 1185.

- (7) Namur II, nr 1117.
- (8) Ber. Brussel, 21 Nov. 1903, R.P.S. nr 1512 en nota.
- (9) Resteau II, nr 1129
Lyon-Caen et Renault II, nr 845
Rousseau I, nr 2326.
- (10) Fredericq II, nr 850a
Wauwermans, nr 592.
- (11) Guillery II, nr 758
Namur II, nr 117
Siville I, nr 1182
Beltjens II, art. 61, nrs 27 en 54
Pand. B., Assemblée Générale, nr 119.
- (12) Ber. Brussel, 21 Nov. 1903, R.P.S. nr 1512 en nota.
Hs Rb. Brussel, 11 Febr. 1913 J.C.B., bl. 175
Hs Rb. Brussel, 13 Juni 1921, J.C.B., bl. 426.
- (13) Corbiau R. P.S., 1904, nr 1513
Vavasseur II, nr 904
Houpin I, nr 754 en 489, II, nr 861
Wauwermans, nr 586
Wahl: Titres au porteur, nr 1166.
- (14) Les Nouvelles Dr. Comm. III, nr 2650bis.
- (15) Pand. B. Dépôt judiciaire, nr 4
Laurent XXVII, nr 171
Brussel, 2 Mei 1890, P.P. 1890, nrs 241-2
Brussel, 4 Juni -892, P.P., nr 1174-5
Brussel, 25 Nov. 1893, P. 1894, III 43; P.P. 1894, nr 626
Verviers, 8 Juni 1898, P.P. 1899, nr 988
Luik, 18 Maart 1903, P.P. 1903, nr 1070
Brussel, 13 Juli 1905, P. III, 273.
- (16) Pand. B. Séquestre judiciaire nr 13
Kluyskens, Contracten nr 475 (en referenties).
- (17) Laurent XXVII, nr 184
Pand. B. Dépôt judiciaire, nr 80
Planiol, XI, nr 1197.
- (18) Pand. Belges Dépôt judiciaire, nr 80
Devos en Meenen II, nr 11.
- (19) Pand. B. Dépôt judiciaire, nr 62 en 68
Id. Séquestre conventionnel, nr 18
Id. Séquestre judiciaire, nr 663
Kluyskens IV, nr 477.

Moeten de straatnaamborden beschouwd worden als «voorwerpen van openbaar nut», vallende onder toepassing van art. 526 Strafwetboek? Ofwel dienen ze beschouwd als plakbrieven, vallende onder art. 560-1°?

In de politieke wereld geraakt men niet wijs over de kwestie der *straatnaamborden*. De Heeren Wetgevers weten zelf niet meer «wat» ze, en «hoe» ze het in 1932 hebben gewild.

Maar velen zijn er wellicht niet van bewust dat deze zaak, op *juridisch* terrein, ook aanleiding geeft tot grondige twistvragen. De lezers vinden verder in dit blad twee arresten, in dato 23-5-38, geveld door het Hof van Beroep te Gent in de zaken Grammens en cons.

Ondergeteekende had zich de moeite getroost uitvoerige besluiten te nemen over de al- of niet-toepassing van art. 526 Strafwetboek tegenover de straatnaambordschilders. Het Hof heeft deze besluiten zoo goed als niet beantwoord, doch zich ermede vergenoegd eenvoudig te verklaren dat de straatnaamborden «voorwerpen van openbaar nut» zijn, en bijgevolg onder toepassing vallen van art. 526. Ondergeteekende had de stelling verdedigd dat de straatnaamborden «berichten» of «mededeelingen» zijn, gericht tot het publiek, om den naam

der straat bekend te maken, en bijgevolg als «aanplakbrieven» dienden beschouwd (art. 560-1°) of ten hoogste als «roerende goederen» (art. 559-1°), beide laatste gevallen slechts een overtreding van derde klas uitmakende, en geen wanbedrijf.

Laten wij dus de zaak ten gronde behandelen:

Titel IX (Boek II) van ons Strafwetboek beteugelt de «misdaden en wanbedrijven tegen eigendommen».

Hoofdstuk I: Diefstal en afpersing.

Hoofdstuk II: Bedriegerij.

Hoofdstuk III: Vernieling, Beschadiging.

Afd. I. — Brandstichting.

Afd. II. — Vernieling van *bouwwerken, stoomtuigen en telegraaf toestellen*.

Afd. III. — Vernieling of beschadiging van *graven, monumenten, kunstvoorwerpen, titels, bescheiden of andere papieren* (waaronder art. 526).

Afd. IV. — Vernieling of beschadiging van *winkelwaren, koopwaren, of andere roerende eigendommen*.

Afd. V. — Vernieling en verwoesting van veldvruchten, planten, boomen, enten, graan en voeder, vernieling van landbouwwerktuigen.

Afd. VI. — Vernieling van dieren.

Afd. VII. — Verzwarende omstandigheden.

Afd. VIII. — Vernieling van afsluitingen, verplaatsing of verwijdering van grenspalen en hoekboomen.

Afd. IX. — Vernieling en schade door overstroming veroorzaakt.

Zóó staan de artikelen 461 tot en met 550 ingedeeld.

Doch verder in titel X, waarin de overtreddingen behandeld worden, vinden we links en rechts nog beteugelingen van inbreuken tegenover andermans eigendommen :

- art. 551 - 5° - iemand bevuilen door het werpen van een voorwerp.
- art. 551 - 6° - over iemands land komen, als het gereed ligt, of bezaaid is.
- art. 556 - 10° - paarden, enz... laten binnendringen in bewoonde plaatsen.
- art. 556 - 6° - over iemands land komen, als de oogst rijp is, of aan 't rijpen is.
- art. 556 - 7° - vee... over andermans land doen gaan...
- art. 557 - 4° - werpen van steenen of andere harde lichamen...
- art. 557 - 5° - dooden of verwonden van andermans huisdieren...
- art. 557 - 6° - rooven van grond-voortbrengselen.
- art. 559 - 1° - *Zij die, buiten de gevallen voorzien bij Hst. III, titel IX, boek II van dit Wetboek, een anders roerende eigendommen vrijwillig beschadigen of vernielen*.
- art. 559 - 2°, 3°, 4° - Dooding of verwonding van dieren...
- art. 560 - 1° - *«Zij die wettig aangeslagen (apposés) plakbrieven kwaadwillig aftrekken of scheuren* ;
- art. 560 - 2° - Wegnemen van zaden, aarde, steenen of bouwstoffen op openbare plaatsen.
- art. 563 - 2° - Beschadiging van huis- en veldafsluitingen.
- art. 563 - 3° - Bevuilen van een persoon...
- art. 563 - 4° - Dooding of verwonding van dieren.

* * *

Deze min of meer langdradige opsomming is er noodig om een volledigen kijk te hebben op de verschillende beteugelingen. Op onze dagen lijkt deze indeeling heel zeker maar weinig rationeel; zij was het misschien ten tijde der geboorte van ons Wetboek; maar ik zal daarover niet verder uitwijken.

Maar het staat toch ontegensprekelijk vast, dat de toenmalige wetgever met een zeldzame juistheid en nauwkeurigheid al de verschillende gevallen heeft willen voorzien, groepeeren, en indeelen ten einde voor ieder misdaad, wanbedrijf of overtreding, een aangepaste beteugeling te voorzien.

We komen aldus tot art. 526, dat luidt : *«Met gevangenisstraf van 8 d. tot 1 j., en met geldboete*

van 26 fr. tot 500 fr. wordt gestraft al wie vernielt, omwerpt, verminkt of beschadigt :

Graven, herdenkingsteeken en of grafsteenen ;

Monumenten, standbeelden, of andere voorwerpen bestemd tot het algemeen nut of tot de openbare versiering en opgericht door de bevoegde overheid of met haar machtiging.

Monumenten, standbeelden, schilderijen of welke kunstvoorwerpen ook, geplaatst in de kerken, tempels of andere openbare gebouwen.

Art. 526 betreft dus :

- 1) graven, herdenkingsteeken en of grafsteenen.
- 2) monumenten, standbeelden, bestemd tot...
- 3) andere voorwerpen, bestemd tot het algemeen nut of tot de openbare versiering.
- 4) de kunstvoorwerpen geplaatst in kerken, enz...

De groote twistvraag ligt nu hierin : welke zijn die «andere voorwerpen» welke zouden kunnen bedoeld worden door art. 526 ? Volstaat het dat een voorwerp «tot het algemeen nut of tot de openbare versiering» bestemd weze, om door art. 526 beschermd te worden ?

Dan vragen we ons af waarom de wetgever tal van voorwerpen, bestemd tot algemeen nut, of tot de openbare versiering, speciaal door andere artikelen heeft getroffen, bv.:

A. Misdaden.

- art. 521 - gebouwen, bruggen, dijken, steenwegen, spoorwegen, enz.

B. Wanbedrijven.

- art. 523 - stoomtuigen (?).
- art. 527 - registers, minuten of oorspronkelijke akten van de openbare overheid.
- art. 528 - roerende eigendommen (met behulp van geweld of bedreiging) (?).
- art. 533 - koopwaren of stoffen, tot verwerking dienende (?).
- art. 535 - vruchten te velde (?).
- art. 537 - boomen (?).
- art. 538 - dieren (?).
- art. 545 - grachten, hagen, afsluitingen (?).
- Wet van 10-3-1925 - electriciteitsinrichtingen.
- Wet van 13-10-1930 - telegraaf- en telefooninrichtingen.

C. Overtredingen.

- art. 559 - 1° - beschadiging of vernieling van roerende goederen, buiten de gevallen voorzien door titel IX, Hat. III. (?).
- art. 559 - 2° - dieren (?).
- art. 560 - 1° - plakbrieven (?).
- art. 560 - 2° - zoden, aarde, steenen of bouwstoffen, op de plaatsen die tot het openbaar domein behooren.
- art. 563 - 2° - huis- en veldafsluitingen (?).

Buiten de reeksen, waarachter een vraagpunt gesteld werd, betreffen al de andere gevallen onbetwistbaar «voorwerpen van algemeen nut, of van openbare versiering» zijn.

Ook de voorwerpen, bedoeld met een vraagteeken, kunnen «voorwerpen van algemeen nut, of van openbare versiering» zijn.

* * *

Keeren wij nu terug tot art. 526.

Dit art. 526 van ons huidig strafwetboek is slechts een aanvulling van het oude art. 257 (Code 1810), luidende als volgt:

«Quiconque aura détruit, abattu, mutilé ou dégradé des monuments, statues et autres objets destinés à l'utilité ou à la décoration publiques, et élevés par l'autorité publique ou avec son autorisation, sera puni d'un emprisonnement d'un mois à deux ans, et d'une amende de 100 à 500 frs».

Het huidige art. 526 heeft er «graven, herdenkingsteekens, grafsteenen» bijgevoegd, alsook «monumenten, standbeelden, schilderijen, of welke kunstvoorwerpen ook, geplaatst in de Kerken, tempels of andere openbare gebouwen».

Er dient insgelijks opgemerkt dat de gevangenisstraf van 1 m. tot 2 j. teruggebracht werd op 8 d. tot 1 j. (Een wet van 6-6-1795 deed de vernielers van kunstvoorwerpen, die tot de nationale eigendommen behoorden, twee jaar in de ijzers klinken!).

Het doel van het oud art. 257, zoowel als van het nieuw art. 526 (dat *zonder bespreking* werd aangenomen) is geweest: de *kunstvoorwerpen* te beschermen tegen de daden van *vandalisme*.

«Ce que la loi a voulu protéger, ce sont les *monuments des arts*; ce qu'elle a voulu réprimer, ce sont les actes de vandalisme. Cette pensée, exprimée par le législateur, ressort d'ailleurs du texte même de l'article: ce sont les monuments, les statues, les objets destinés à la décoration publique et élevés par l'autorité publique, que sa sollicitude a eus en vue. Ainsi, s'il faut envelopper dans cette protection salubre toutes les *œuvres des arts*, quelles qu'elles soient, qui servent à la décoration de nos cités et qui deviennent dès lors une propriété publique, il faut en écarter en même temps tous les monuments, toutes les constructions qui n'ont pas ce caractère. C'est d'après ce principe que la Cour de Cassation a jugé que la dégradation d'une *guérite* (22-5-1812 - Dalloz, V° Dommage - Destruction, n° 150), que la destruction de *jalons* placés par un ingénieur des Ponts et Chaussées (4-3-1825 - Dall. id. n° 150,179) ne pouvaient rentrer dans les termes de l'art. 257, parce que ce ne sont pas là des monuments dans le sens de cet article.

Chauveau et Helie - Théorie du C. P.-2e éd. belge - 1859-T. I. n° 2202.

Inderdaad, de verslaggever *Noailles* had, in de vergadering van het Corps Législatif, de noodzakelijkheid van de beteugeling van dit wanbedrijf uiteengezet als volgt:

«—Les monuments destinés à l'utilité et à la décoration publiques sont sous la sauvegarde de tous les citoyens; ils sont l'embellissement de nos villes, ils rappellent la grandeur des peuples qui nous ont précédés, les grands talents de leurs artistes; la magnificence de leurs souverains; ils appartiennent aux siècles futurs, comme au temps présent, et ils sont la propriété de tous les âges: ceux qui sont créés de nos jours doivent nous être plus chers encore; ils attesteront à nos successeurs les faits glorieux du plus grand des monarques, et serviront à en éterniser la mémoire; mais quand les nombreuses cités qui composent ce vaste empire

s'empressent à l'envi de transmettre à la postérité, par des monuments pompeux, leurs sentiments d'amour et d'admiration pour sa personne auguste et sacrée; quand nos artistes, animés, par son génie, rivalisent avec les anciens pour éterniser son grand nom, la loi ne peut rester muette, elle doit déployer sa sévérité contre les sacrilèges mains qui oseraient mutiler dégrader ou détruire ces belles créations du génie, défendre avec le même soin les restes précieux de l'antiquité et les produits des temps modernes, et empêcher que le vandalisme qui a depuis si longtemps souillé nos contrées, y rapporte encore ses ravages; aussi une disposition du projet porte: que toute mutilation, dégradation ou destruction des monuments, sera puni d'un mois à deux ans d'emprisonnement, et d'une amende de cent francs à cinq cents francs...»

Locré — Code Pénal - XV - 360 (éd. belge).

Bij deze aanhaling merkt *Nypels* (Code Pénal interprété - T. IV, art. 526 - n° 3) aan:

«Sans doute, les monuments auxquels ces paroles font allusion sont compris dans notre article, mais ils n'y sont pas compris seuls. Le législateur a voulu protéger non seulement les monuments destinés à la décoration publique, les monuments des arts proprement dits; mais aussi les monuments et autres objets destinés à l'utilité publique; bien plus, en ajoutant au texte primitif les mots *et autres objets*, il a voulu protéger encore (les procès-verbaux du conseil d'Etat en font foi) des choses qui peuvent n'être ni des objets d'art ou de décoration, ni des objets d'utilité matérielle».

Ook *Morin* (Dictionnaire de Dr. Crim. - V° Monuments, n°2) reageert tegen de beperkte interpretatie welke afgeleid wordt uit de woorden van *Noailles*, en zegt: «*Quand l'intérêt de l'art domine l'intérêt matériel de conservation*, la simple dégradation est possible de l'art 257, autrement le fait rentre sous l'application des art. 434 et s.

De vroegere art. 434 en vlg. voorzien:

art. 434 - brandstichting aan gebouwen, schepen, booten, magazijnen, werven (thans 510);
art. 437 - gebouwen, bruggen ... (thans 521);
art. 439 - registers, minuten... (thans 527);
enz., enz... (de geheele reeks).

Limelette (Revue Critique - 1882 - art. 526) is van oordeel dat art. 526 toepasselijk is «à tous objets utiles ou servant à la décoration, et établis par l'autorité ou de son consentements».

Garraud (Tome IV - n° 46), evenals *Blanche* (Etude sur le Code Pénal - T. IV, n° 229) verklaren: «l'art. 257 a eu pour objet dominant *l'intérêt de l'art*. Mais il faut ajouter que le texte même de l'art. 257 indique qu'il a également pour but de protéger les monuments et objets, qui, sans être précisément des objets d'art et de décoration, auraient un but *d'utilité publique*».

Zekere rechtspraak, wil de toepassing van art. 526 uitgebreid zien tot *gelijk welke* «voorwerpen van algemeen nut en openbare versiering». (*Nypels* - C. P. B. Tome IV - art. 526 - n° 4):

b. v. een *kerk-klok* (Cass. Fr. 1-4-1826).

waterplaatsen (W. C.) op openbaren weg (Cass. Fr. 5-8-1858).

gazleidingen in een stationgebouw (Brussel 13-10-1863).

Waterleiding naar een openbare fontein (Cass. Fr. 4-11-1851); (Liège 24-12-1862).

gazlantaarn langs de straat (Nevers 5-3-1891).

heiligenbeelden in een kerk (Liège 25-11-1885).

banken van een schouwburg (Liège 26-3-1830).

Aldus heeft ons Hof van Verbreking, bij arrest van 15-4-29 (Pas. 1929-I-158) beslist dat de tekst van art. 526 *algemeen en onbegrensd* zijnde (termes généraux et absolus), *welkdanige voorwerpen* treft, bestemd tot het algemeen nut en tot de openbare versiering. Het betrof hier een nationale vlag, door de officieele Overheid uitgestoken op een openbaar gebouw.

Het Fransche Verbrekingshof had dergelijke beslissing genomen in een gelijkaardig geval (31-3-1882 en 9-6-1882): «*Attendu que les termes de l'art. 257 sont généraux et absolus; qu'ils comprennent indistinctement tous les objets destinés à l'utilité ou à la décoration publique; qu'il est inadmissible que le drapeau national déployé, les jours de fête, sur les monuments publics et communaux, puisse être exclu de la protection générale dont sont entourés les autres objets de décoration publique*».

Deze arresten verbraken de voorgaande tegenstrijdige uitspraken van de Beroepshoven van Lyon en Montpellier.

Anderzijds werd beslist dat de volgende voorwerpen welke nochtans ook zeker als van *openbaar nut* zouden kunnen doorgaan, niet voldoende geacht werden om onder toepassing te vallen van het oud art. 257 of het huidige art. 526:

b. v. een schildwachthuisje (Cass. Fr. 22-5-1818).

de bakenstokken voor de rechtlijnig van een weg (Cass. Fr. 4-3-1825);

een houten kruis, dienende als aanduidingsteecken voor het peil van een spoorweg (Dendermonde 2-8-1875).

Daartegenover vonnisten de Correctioneële Rechtbank van Aarlon (21-10-1870) en van Verviers (22-11-1876) alsook het Beroepshof van Liège (18-11-1892) dat het wegnemen van tegels uit de vorstwering van een brug, onder toepassing valt van art. 526, en niet onder art. 521, dat slechts geheele of gedeeltelijke *vernietiging* voorziet, terwijl het wegnemen van tegels slechts een *beschadiging* uitmaakt. Inderdaad art. 521 gewaagt niet van *beschadiging*, noch van *verminking*. Maar art. 526 voorziet ook *vernietiging* en *omverping* evenals art. 521, dat spreekt van *vernietiging* en *overhoopwerping*.

Deze redeneering is niet logisch, want dan had art. 521 geen reden van bestaat, vermits *bruggen, dijken, steenwegen* en *spoorwegen* onbetwistbaar «voorwerpen van openbaar nut» zijn, en de be-teugeling van hun vernietiging en hun overhoopwerping heel gemakkelijk kon geschieden op grond van art. 526, *indien... gelijk welke* voorwerpen van openbaar nut er door bedoeld werden. Hetzelfde geldt voor de registers, minuten of oorspronkelijke akten van de openbare overheid, en wellicht nog

voor talrijke andere zaken uit de hierboven vermelde reeksen.

* * *

De oorspronkelijke tekst van art. 257 luidde als volgt: «*monuments et statues, destinés à l'utilité ou à la décoration publiques, élevés par l'autorité du gouvernement ou des administrations départementales ou municipales*». Op voorstel van Cambacérès werd deze tekst gewijzigd in: «*élevés par l'autorité publique ou avec son autorisation*».

Toen werd er door de speciale commissie van het Corps Législatif, in de zitting van 9-1-1810, opgemerkt «*qu'il est une espèce de monuments qui ne sont point indiqués dans cet article; des raisons faciles à saisir semblent devoir permettre de l'y rappeler parce que leur destruction ou mutilation peut nuire à la tranquillité publique, lorsque le gouvernement ou ses agents en ont autorisé l'exécution*. Tels sont les *croix*, les *oratoires*, et *autres objets de vénération religieuse*, construits à l'extérieur des temples, sur les places et routes, par les communes. La protection qui leur serait accordée ne nuirait en rien à la liberté des cultes: confiés à la foi publique, érigés avec autorisation, leur mutilation ou destruction peut entrer, sans inconvénient dans un article qui a pour objet une protection spéciale pour tout ce qui porte le caractère de monument».

En daarop stelde de commissie volgende bijvoeglijken tekst voor: «*Ceux qui auront mutilé ou détruit les signes et objets érigés à l'extérieur des temples avec autorisation, seront punis de la même peine*».

Doch de Conseil d'Etat was van oordeel dat die bijvoeglijke tekst overbodig was, en dat het kon volstaan met, na de woorden «*monuments et statues*» in te lasschen: «*et autres objets*».

Aldus zijn we tot den huidige tekst: «*monumenten, standbeelden of andere voorwerpen*» gekomen.

Wanneer nu daaruit besloten wordt dat de woorden «*en/of andere voorwerpen*» *algemeen* en *onbegrensd* zijnde, art. 526 toepasselijk is op gelijk welke voorwerpen van openbaar nut, ontkent men volledig het wordingsproces van het oud art. 257, dat na 1810 nooit meer besproken werd. Men moet dus waarlijk teruggaan tot de besprekingen van de Conseil d'Etat, indien men de letter en den geest van deze wetsbepaling wil eerbiedigen.

Het is natuurlijk zeer gemakkelijk zich te verschuilen achter de algemeenheid en de onbegrensdheid van de woorden «*en/of andere voorwerpen*»; doch in de strafwet dient alles *beperkend* uitgelegd, en in alle gevallen nooit in een anderen geest dan dezen van den wetgever.

In het Répertoire gén. alph. de droit Français (1899) V° Destructures - Dégradations et Dommages, lezen wij: «*La loi punit aussi d'autres faits de dégradation qui attaquent des objets d'utilité publique; tels sont: la destruction opérée méchamment des affiches apposées par ordre de l'administration (n° 41) des chemins publics (n° 42) l'enlèvement de gazons, terres ou pierres, (n° 43) l'enlèvement de terres ou matériaux, dans les lieux appartenant aux communes (n° 44)*».

Inderdaad : tal van wetsartikelen voorzien de vernieling en beschadiging van zekere voorwerpen van openbaar nut ; en indien *alies* mocht voorzien geweest zijn door art. 526, dan waren talrijke andere artikelen er niet meer noodig geweest.

In het licht van hetgeen de wetgever bedoelt mogen wij dus gerust zeggen dat art. 526 al. 3 slechts slaat op :

1) Monumenten en standbeelden, zijnde kunstgewrochten, en dienende tot algemeen nut of tot openbare versiering.

2) Andere *kunstvoorwerpen*, dienende tot algemeen nut of tot openbare versiering.

3) Voorwerpen van godsdienstigen aard, zonder dat ze daarom noodzakelijk tot algemeen nu of tot openbare versiering moeten dienen, of dat ze een kunstkarakter zouden hebben.

Men zal opgemerkt hebben dat het Strafwetboek zeer volledige hoofdingen (*titres*) gebruikt bij al zijn grootere en kleinere indeelingen. Aandacht verdient dan ook heel zeker de hoofding van Boek II, Titel IX, Hst. III, Afd. III (waaronder art. 526 komt): «Vernieling of beschadiging van graven, monumenten, *kunstvoorwerpen*, titels, bescheiden of andere papieren».

De beruchte «andere voorwerpen» worden hier betiteld : *kunstvoorwerpen*. En met reden ! Trouwens, art. 526, al. 4, gewaagt ook maar van *kunstvoorwerpen* alleen !

Wanneer, spijs al hetgeen hierboven vermeld werd, gelijk welke voorwerpen zoogezegd van openbaar nut, onder toepassing gebracht worden van art. 256 gebeurt zulks volledig in tegenstrijd met hetgeen de wetgever bedoeld heeft.

Het is dan ook ten onrechte dat b.v. in de *Pandectes Belges*, V° Destruction de tombeau, monuments, etc., (n° 28), geschreven wordt : «Par cette disposition, le législateur a voulu protéger non seulement les monuments destinés à la décoration publique, les monuments des arts proprement dits, mais encore d'une manière générale, tout ce qui est mis, pas l'autorité, à la disposition du public, dans un but d'utilité ou d'agrément».

Nu worden de *vermakelijkheden* er nog bijgevoegd:

Daarbij verliest men ook volledig uit het oog, dat de wet-tekst spreekt van «*élevés...*» — «*opgericht...*» Daardoor moet toch iets bedoeld worden dat niet op een gewone wijze geplaatst of aangebracht wordt. De woorden «*élever*» en «*oprichten*» beduiden toch een zekere *constructie* ! ? Iets *onroerends* ! ?

* * *

En nu komen we terug naar de *straatnaamborden*.

De inleiding was een weinig lang... Doch het voorgaande was onontbeerlijk om het volgende in zijn juist kader te kunnen plaatsen.

Wat is, feitelijk en juridisch, een straatnaambord ?

Het geven van een naam aan een straat, behoort tot de bevoegdheid van het Schepenkollege, zooniet in alle geval tot deze van den Gemeenteraad. Namen worden aan straten gegeven om deze te

onderscheiden, die eene van de andere, en aldus gemakkelijker de woonst van de menschen te kunnen aanduiden, en zijn weg te vinden in dorp en stad.

Wanneer men nu een straatnaam wil bekend maken, aan het publiek, schrijft men hem op den muur dezer straat, of men schildert hem erop met verf, of men plakt er een stuk papier aan, met den geschreven of gedrukten naam erop, of men vestigt aan den muur een stuk stof, hout of ijzer, enz., enz., waarop de straatnaam geschreven of gedrukt staat.

Gelijk hoe het gebeurt, dit is een *bericht* vanwege de Overheid die aldus aan het publiek mededeelt dat de Overheid dien bepaalden naam aan die bepaalde straat heeft gegeven.

De arresten van het Beroepshof van Gent, in dato 23-5-38, verklaren aldus ook «*dat het onbetwistbaar is dat de straatnaamborden voor doel hebben inlichtingen aan het publiek te verschaffen betreffende de ligging der huizen en der straten*»;

De arresten van 23-5-38 laten dezen passus echter voorafgaan door het volgende: «Dat terecht ook de eerste Rechter geoordeeld heeft dat straatnaamborden moeten gerangschikt worden in de voorwerpen bedoeld door voormeld artikel (526); dat inderdaad de wettekst een algemeen en onbeperkt karakter hebbende, toepasselijk is op *welkdanige voorwerpen dienende tot het algemeen nut*».

Het is reeds niet te rechtvaardigen dat men art. 526 zou toepassen op de gevallen welke misschien door geen ander artikel zouden kunnen getroffen worden. Er bestaan nog tal van inbreuken op de rechtvaardigheid, enz... welke zouden dienen betwongen te worden, en waartegen nog geen strafbepaling bestaat. Echter : «Nulla paena sine lege» !

Doch het art. 526 toepassen op gevallen, die heel zeker het voorwerp uitmaken van andere wetsbepalingen, daarvoor bestaat zeker geen verontschuldiging.

Ik verwees reeds naar het citaat uit het Rép. gén. dr. français, waar gezegd werd dat zekere voorwerpen van openbaar nut door andere artikelen bedoeld worden.

Blanche (Etude sur le Code Pénal - T. IV, n° 227) zegt ook : «Parmi les choses destinées à l'utilité publique, il faut comprendre, les réverbères, becs de gaz et autres objets de ce genre, placés par l'autorité publique ou avec son autorisation, et non régis par des lois spéciales».

Juridisch is het natuurlijk niet juist dat *al* de voorwerpen welke niet uitdrukkelijk voorzien zijn door de strafwet, zomaar ten prooi moeten gegeven worden aan art. 526. Nulla paena sine lege !!!

Maar het verdient toch aandacht dat *Blanche* er wellicht voor de gerustheid van zijn geweten, bijvoegt : «... et non régis par des lois spéciales».

* * *

Wij herhalen dat een straatnaambord een stuk hout of ijzer (enz...) is, waarop een *bericht* vanwege de Overheid, geschilderd staat. Het feit dat er een stuk hout of ijzer, enz... mede gemoeid is, doet geen afbreuk aan het werkelijke en juridische karakter van deze voorwerpen.

Wij lezen in de P. B. - V° Affiche, n° 1 : «L'affiche est un moyen de publicité par lequel, à l'aide d'écrits ou d'imprimés que l'on attache en divers endroits, on porte à la connaissance du public les actes, les faits ou les avis qui peuvent l'intéresser».

In het Répertoire de l'Administration et du droit administratif de la Belgique van Tielemans, Tome VI, blz. 467, vinden wij : «*Ecriveau* : C'est une inscription, destinée aux passants, et quelquefois à l'autorité, d'une chose qu'ils peuvent avoir intérêt à connaître».

Norin, in zijn Répertoire, V° Affiches, zegt : «On appelle ainsi des placards exposés aux yeux du public pour faire connaître les lois ou actes administratifs, des procès-verbaux ou sommations des jugements ou arrêts, ou seulement des annonces particulières».

Crahay (Traité des contraventions de Police - 1874) verklaart onder n° 427 : «L'affiche peut être écrite ou imprimée, sur papier ou sur toile, ou peinte sur une *planchette*». Crahay behandelt echter het vraagstuk niet der *vastgehechte* plankjes of borden, want hij zegt verder : «Le texte et l'esprit de l'art. 560 s'appliquent aux annonces inscrites sur une *planchette mobile*».

In de Revue de l'Administration, T. IX (1862) treffen wij een studie aan van Labye, ingénieur van Bruggen en Wegen, onder den titel «De la police du domaine public». Daarin wordt onder nr 244 (blz. 434) gezegd :

«Les réglemens communaux et provinciaux ne commencent aucune peine contre ceux qui dégradent ou enlèvent les tableaux indicateurs du nom des rues, les poteaux des chemins, etc. Il doit en être ainsi, puisque tout fait de cette espèce est une dégradation de monument ou d'objet destiné à l'utilité publique; dégradation qui tombe sous l'application de l'art. 257 du Code Pénal». (thans: 526). — En verder :

«Remarquons, en outre, que si l'on rattache l'infraction, dont il s'agit, à la catégorie de celles que punit l'art. 257 C. Pén., c'est évidemment parce que nous n'avons aucun autre texte de loi qui soit applicable. Mais les peines comminées par l'art. 257 (un mois à un an d'emprisonnement et de 100 à 500 franc d'amende) peuvent, avec raison, paraître excessives».

On peut ensuite se demander si cet article n'a pas plutôt en vue des dégradations ou mutilations faites dans une intention coupable, par un vandalisme grossier, que le bris occasionné par l'imprudence d'un charretier, l'altération d'un écriteau due à l'étourderie espiègle d'un enfant.

Ces cas ne me paraissent par pouvoir se rattacher au délit que punit l'art 257 et nous devons reconnaître ici, dans la législation, une lacune qu'il est indispensable de combler».

Labye was een bevoegd staatsambtenaar, bezorgd om den goeden gang der administratie, doch hij was geen jurist. Hij heeft geredeneerd zooals elk profaan het doen zou, namelijk den wettekst bijhalen die het meest aangepast schijnt. Er is nochtans in zekere mate rekening te houden met de anders zeer verstandige opmerkingen van Labye :

a) Wij moeten wel tot art. 257 (thans 526) onzen toevlucht nemen, bij gemis aan een anderen tekst;
b) art. 257 beoogde toch de daden van grof vandalisme ;

c) zekere vernielingen zouden niet mogen onder toepassing vallen van art. 257; er is werkelijk een leemte in de wet.

Labye heeft echter uitsluitend het oog gehad op de *stoffelijkheid* van het straatnaambord. Hij heeft volledig uit het oog verloren dat *hetgeen op het straatnaambord staat, een bericht is tot het publiek*.

Bij mijn weten was er in ons land nog maar een enkel vonnis gevelde waarin men getracht heeft op ernstige juridische wijze, de toepassing van art. 526, met betrek tot het beschadigen van *straatnaamborden*, te rechtvaardigen. Het is een vonnis van de Correctionele Rechtbank van Brussel, de dato 13-6-1856 (B. J. XIV, 888).

Op het argument dat niet gelijk welke «voorwerpen van algemeen nut of openbare versiering» onder toepassing kunnen vallen van art. 526, dat bedoeld werd tot bescherming der *kunstvoorwerpen*, zegt dit vonnis :

«Qu'il suit seulement de là que le but principal a été de veiller à la conservation des œuvres de cette nature; mais il serait illogique d'en induire que les mots «et autres objets destinés à l'utilité publique» doivent être considérés comme n'ayant pas, dans cette disposition, leur signification propre et ordinaire».

Verder wordt gezegd, dat alle voorwerpen van algemeen nut en openbare versiering moeten kunnen beschermd worden door de goede trouw van het publiek, en dat het feit dat art. 526 zeer strenge straffen voorziet, geen ernstig argument is, aangezien het den Rechters vrij staat slechts een lichte straf uit te spreken. In onderhavig geval werd dan ook slechts een politiestraf (10 fr. boete) uitgesproken.

De redeneering van voormeld vonnis gaat nochtans mank, waar het verklaart dat de bedoelde woorden moeten beschouwd worden «in hun eigen en gewone beteekenis». Dit is glad verkeerd. Het is de *geest van de wet*, en niet de letter, die telt. Het is het *inzicht van den wetgever* dat de toedracht bepaalt. Zulks is al te elementair om erover verder uit te weiden.

Haus — Code Pénal Belge - Tome I - n° 142 en vlg.

Aan hetzelfde euvel lijdt het reeds vermelde arrest van het Belgisch Hof van Verbreking in dato 15-4-29 (Pas. 1929-I-158) waar het zegt : Attendu que les termes de l'art 526, étant généraux et absolus, comprennent indistinctement tous les objets destinées à l'utilité ou à la décoration publique». Sedert wanneer mag men den tekst uit zijn verband rukken ? Bedoeld arrest betrof het beschadigen van een officieel-uitgestoken nationale vlag.

In denzelfden zin was reeds gevonnist geworden door het Fransche Verbrekingshof op 31-3-1882, 9-5-1883, 7-12-1883 en 5-6-1885. Ook door het Hof van Beroep te Liège in dato 23-1-29 (Pas. 1929 - II - 75). Uit dit arrest lichten wij den volgenden passus :

«Attendu que, parmi les «autres objets» dont la dégradation est punissable, dit *Garraud* (t. V. n° 46), il faut certainement comprendre ceux qui ont une destination religieuse, par exemple, «les drapeaux fixés à un mât ou à un édifice ou maison particulière, les croix et autres signes et objets du culte érigés à l'extérieur des temples»;

«Attendu que, s'il appert de l'élaboration du texte de l'article 257 du Code pénal français, dont s'inspire cet auteur, que l'expression «et autres objets» semble se rapporter plus spécialement aux «signes et objets du culte érigés à l'extérieur des temples», encore n'est il pas douteux que la suppression de ces derniers termes et leur remplacement par l'autres d'une portée plus étendue, a eu pour effet d'y comprendre d'une façon générale tous objets servant à la décoration publique, et qu'ainsi que l'a décidé en substance la cour de cassation de France, il n'existe aucun motif de texte d'en excepter le drapeau national qui, aussi bien que les signes et objets du culte prévus au projet primitif, mérite la protection des lois et le respect de tous;»

Het spreekt van zelf dat er geen reden bestaat om de nationale vlag niet te beschermen.

Doch het kan niet geloofwaardig worden dat, bij de redactie van art. 257 (thans 526) de wetgever slechts de godsdienstige emblemata heeft bedoeld. Er is geen spraak geweest van *vlaggen*, nationale of andere. En daarin is *Garraud* mis.

In het Proces-Verbaal der zitting van de Conseil d'Etat, in dato 9-1-1810 (Locré - éd. belge - IV, 330), lezen wij, dat de bijvoegelijke tekst nopens de godsdienstige voorwerpen verworpen werd: «Le conseil d'Etat ne crut pas devoir adopter la rédaction proposée par la commission; il pensa qu'il suffisait d'amender celle du projet, de manière que les objets, que la commission mentionnait, ne fussent pas exclus: de la l'introduction dans l'article des mots «et autres objets».

De woorden «en/of andere voorwerpen» worden dus bijgevoegd omdat de godsdienstige emblemata (staande buiten de Kerken) zouden kunnen beschermd worden. Men had natuurlijk beter den tekst van de commissie aangenomen: het zou klaarder geweest zijn. Men heeft misschien gevreesd verdacht te worden van klerikalisme indien men uitdrukkelijk de godsdienstige emblemata had vernoemd. Maar, in alle geval, de tekst werd niet gewijzigd om gelijk welke voorwerpen onder toepassing van art. 526 te brengen. En wat de wetgever niet gewild heeft, mag ook de Rechtbank niet willen.

Daar stellen wij nu het arrest tegenover van het Hof van Beroep te Gent in dato 7-11-1931 (Pas. 1932-II-12), waarvan de vernieling van het niet-officieel uitgestoken nationale vlag slechts als een *foerend voorwerp* wordt beschouwd, waarvan de vernieling valt onder art. 559, en slechts een overtreding uitmaakt. Deze private nationale vlag, aan het huis van een hoog staatsambtenaar, was nochtans ook uitgestoken «par l'autorité compétente ou avec son autorisation», en diende toch wel voor de «openbare versiering?»

In den franschen tekst staat er «autorisation». In den Vlaamschen tekst: «machtiging». Moet het

niet zijn: «toelating»? En dan hebben we nog de uitdrukkelijke en de stilzwijgende toelatingen? *Limette* spreekt van «consentement». *Labye* voorziet een soort «vergunning».

Ubi est veritas?

Uit voormeld arrest lichten wij:

«Overwegende dat de heer Maes, arrondissements-commissaris te Diksmuide, ter gelegenheid van de bedevaart naar de graven van den IJzer, op 24 Oogst 1930, uit eigen beweging zijn privaat huis, afgezonderd van de bureelen van het Kommissariaat, met het Belgisch vaandel versierd heeft;

Overwegende dat het vernielen van een vaandel zoo opgericht, niet kan beteugeld worden door artikel 526 van het strafwetboek;

Overwegende dat weliswaar, in zekere omstandigheden eene vlag kan aanzien worden als zijnde een voorwerp waarvan spraak in artikel 526 van het Strafwetboek, namelijk als wanneer een vaandel uitgestoken wordt ter gelegenheid van officieele feestelijkheden op openbare gebouwen of plaatsen door het gezag bepaald of bij bijzonderen op onderzoek of machtiging van de overheden;

Overwegende dat het feit waarvan Schelkens in verdenking is gesteld, in geval dat de betichting tegen hem bewezen ware, niet onder toepassing valt van artikel 526 van het Strafwetboek, maar moet gestraft worden krachtens artikel 559, 1°, van het Strafwetboek;»

De redeneering van dit arrest is foutief. «Waar», wordt het onderscheid gemaakt tusschen vlaggen op openbare gebouwen, en vlaggen aan private huizen? En waarom zou slechts een vlag, op een openbaar gebouw, een «voorwerp bestemd tot openbare versiering» zijn, terwijl ze zou moeten beschouwd worden als *niet* tot openbare versiering dienend, wanneer ze slechts op een privaat gebouw uitsteekt?! De wettekst zegt toch niet «bestemd tot versiering der openbare gebouwen»?

Een «vlag» is en blijft een «vlag» gelijk in welke omstandigheid, gelijk op welk gebouw. Naargelang de omstandigheden kan de beschadiging ervan strenger of milder beteugeld worden; daarom is er een minimum en een maximum in de strafmaat. Een vlag dient altijd tot versiering; en hoe meer vlaggen er uitsteken aan private huizen, hoe grooter de «openbare versiering» is. En er kan moeilijk spraak zijn van «openbare» versiering, indien de vlaggen slechts op de openbare gebouwen uitsteken, en niet aan de huizen der burgers.

En zulks is niet alleen het geval met de nationale vlaggen, maar gelijk met welke vlaggen; gelijk met welke versieringsmiddelen: boomtakken, bloemen, balonnetjes, guirlanden, olie-potjes (zelfs de pitjes), enz...

Een olie-potje, dienende om een gebouw te versieren (door verlichting 's avonds) is dit een voorwerp, voorzien door art. 526? Of zal het zulk voorwerp zijn indien het zich bevindt op een openbaar gebouw, om slechts een vulgair «roerend voorwerp» te worden, wanneer het maar aan den gevel van een privaat huis aangebracht werd?

Neen! De versiering verandert daarom niet van aard; het soort gebouw heeft geen belang; werd

nergens voorzien. En een vlag b.v. is en blijft steeds een vlag, gelijk waar ze prijkt, en ze moet steeds juridisch als een «roerend voorwerp» beschouwd worden, tenzij misschien indien het werkelijk een kunstvlag zou zijn.

* * *

Komen wij terug naar onze straatnaamborden. Het zal nuttig zijn nu eerst een uittreksel onder de oogen te brengen uit een omzendbrief de dato 31-5-35, uitgaande van het Kabinet van den toenmaligen Eersten Minister. Het afschrift, dat mij bezorgd werd, is dit van den brief gericht tot den Heer du Bus de Warnaffe, toenmalig Minister van Binnenlandsche Zaken, en draagt het N° C. Z. 12316. Ik vermoed dat al de ministers eenzelfde schrijven hebben ontvangen.

De tekst luidt als volgt : « Mijnheer de Minister, Ik heb de eer U te berichten dat de *Ministerraad* van heden, na kennis genomen te hebben van de besluiten, uitgebracht door de Commissie van taalcontrôle, goed gevonden heeft dat art. 6, par. 2 van de wet van 28-6-32 dient toegepast te worden als volgt » :

Deze omzendbrief duidt aan welk taalregiem toepasselijk is op een reeks «documenten». Alvorens echter dit taalregiem te bepalen, bevat het eerste gedeelte de «Bepaling die moet gegeven worden aan de woorden : berichten, mededeelingen, aanschrijvingen, formulieren, drukwerken, enz...

In het kader van dit betoog past slechts een deel uit den omzendbrief, en namelijk het volgende :

« 1) De berichten in de beteekenis van artikel 6, par. 2 zijn in principe opschriften op een in het oog springende wijze aangebracht op de muren van administratieve lokalen of op alle andere plaatsen, opschriften die voor doel hebben sommige inlichtingen te verstrekken aan de personen die in die lokalen of die plaatsen komen.

Zij kunnen gebeiteld zijn, gegraveerd, geschilderd, gedrukt, gepolygraphieerd, getikt, geschreven of met licht-dispositieven voorgesteld. Die opschriften kunnen een tekst van een zekeren omvang uitmaken of slechts maar eenige woorden, zelfs een enkel woord behelzen.

2) De mededeelingen tot het publiek te richten zijn de inlichtingen die onder welken vorm ook overgebracht worden, luidsprekers of radio inbegrepen. »

Dus de berichten als «huishouder» - «Binnen zonder bellen» - «Rijwielen buiten» - «niet rooken» - «Ingang» - «Uitgang», enz., enz. zijn hetgeen we doorgaans noemen : de schriftelijke mededeelingen tot het publiek. Zooals men ziet, heeft de Ministeraad (heel terecht !) geen onderscheid gemaakt tusschen de wijze waarop een bericht ter kennis van het publiek wordt gebracht : *gebeiteld* (in hout of steen), *gegraveerd* (in metaal), *geschilderd* (op stof, hout, ijzer, glas, enz.), *gedrukt* (op papier, enz.), enz. Deze opsomming is heel zeker niet limitatief.

Het is het gezond verstand dat hier spreekt !

Trouwens deze zienswijze dagteekent niet van het jaar 1935. In het Rép. gén. alph. dr. Fr. (1899) lezen wij : V° Affiche : n° 726 : Toute affiche inscrite dans un lieu public, sur des murs, sur une

construction quelconque ou même sur toile au moyen de la peinture ou de tout autre procédé, donne lieu à un droit d'affichage. N° 727 : Dans cet ordre d'idées, il est reconnu que la loi atteint les affiches peintes sur le rideau d'un théâtre. N° 728 : sur un store de magasin. N° 729 : sur des stores, annonces. N° 730 : celles peintes sur *tôle émaillée*. N° 732 : celles peintes et gravées sur verre.

Ook Garnier (Rép. gén. n° 1940-2) oordeelt dat een plakbrief zijn karakter niet verliest door het feit dat hij op een verlakte plaat aangebracht wordt.

Een bericht blijft dus steeds een bericht gelijk op welke wijze het onder de oogen van het publiek gebracht wordt. Alleen het feit dat iets ter kennis wordt gebracht van het publiek, heeft belang. De wijze waarop zulks gebeurt is een kwestie die alleenlijk belang heeft voor de Overheid, die oordeelt over de beste wijze waarop zulks gebeurt.

Dat men den naam van de straat met krijt op den muur schrijft, of, gedrukt op een stuk papier, aan den muur plakke, of, door gelijk welk procédé op een stuk hout of ijzer, enz. aangebracht, aan den muur hechte met twee of vier nagels of vijzen, dat alles verandert niets aan het «bericht tot het publiek». Dit bericht blijft steeds een *aanplakbrief*.

Dit is, in alle geval zóó wanneer degenen die er zich aan vergrijpen, het gemunt hebben op den tekst van het bericht. Anders ware het indien iemand houten straatnaamborden afdeed om brandhout te hebben, of ijzeren straatnaamborden wegnam om ze voor een stoffelijk doel te benutten. Doch dan ook zou men moeten spreken van *roeren-de goederen*.

Het overschilderen van de straatnaamborden is dus een vergrijp tegenover de *aanplakbrieven*.

Ons Strafwetboek vermeldt echter deswege alleen het volgende : art. 560 : « Worden eveneens gestraft met geldboete van 10 fr. tot 25 fr. : 1° Zij die wettig aangeslagen plakbrieven kwaadwillig aftrekken of scheuren ».

Het betreft hier echter geen plakbrieven «aangeslagen» door het Tolbeheer. Men gelieve, met wat goeden wil, door «wettig aangeslagen» te verstaan : « *apposées légitimement* ».

Alleen het «aftrekken» en «scheuren» wordt voorzien. Niet het beschadigen.

Zooals Nypels (op. cit. art. 560 - n° 5) het zegt : « Notre texte dit : « enlever ou déchirer » ; ces deux expressions supposent que l'affiche a été détruite matériellement ». Er een ander plakbrief bovenop plakken maakt den tekst weliswaar onleesbaar, doch de dader heeft noch «afgetrokken» noch «gescheurd».

Crahay (op. cit. n° 430) en Limelette (op. cit. n° 512) zijn van hetzelfde oordeel : « Ces termes sont limitatifs ». Il ne suffirait donc pas que l'affiche ait été maculée d'immondices (Nota : dus ook niet met nette lakverf !), qu'elle ait été rendue illisible ou qu'on l'ait recouverte d'une autre affiche. »

Een vonnis van de Correctionele Rechtbank van Hasselt (20-6-1879, B. J. 1879, 891) had nochtans

beslist dat het feit van een plakbrief te overdekken met een doek, een overtreding was van art. 560, omdat deze daad het publiek belette kennis te nemen van den inhoud van den plakbrief, hetgeen praktisch neerkomt op het aftrekken of wegnemen van den plakbrief. Een arrest van het Hof van Verbreking in dato 5-8-1879 (Pas. 1789-I-381) bevestigde deze stelling:

« Attendu que le mot *affiches* doit s'entendre non seulement du papier sur lequel est écrit ou imprimé le document publié par l'affichage, mais encore ce document lui-même;

Que, par conséquent, tous les actes qui ont pour effet de dégrader ou d'altérer une affiche de manière à empêcher le public de prendre connaissance de son contenu, tombent sous l'application de cette disposition légale ».

Nypels (op. cit. art. 560 - n° 5) merkt daarbij aan, eerst en vooral de strikte interpretatie der twee woorden « enlever » en « déchirer » bedoelende: « Cela peut sembler déraisonnable aux hommes du monde, mais le juriconsulte ne peut pas oublier les règles fondamentales de l'interprétation des lois pénales ».

En betreffende het voormeld arrest doet *Nypels* opmerken: « Nous ne pouvons partager l'avis de la Cour. Si le législateur Belge veut que ce fait, et d'autres de même nature soient réprimés, il doit changer la loi. Le texte de la loi Française lui fournit un excellent modèle ».

Inderdaad de Fransche wet van 29-30 Juli 1881, voorziet onder art. 17 « Ceux qui auront enlevé, déchiré, recouvert ou altéré par un procédé quelconque, de manière à les travestir, ou à les rendre illisibles, des affiches apposées. »

Het Nederlandsch Strafwetboek voorziet benevens het aftrekken en scheuren, ook het *beschadigen*.

Het verwondert ons dat *Nypels* die het art. 526 zoo breed wil doen uitstrekken op gelijk welke voorwerpen van openbaar nut, hier de *strikte* interpretatie der strafwet opeischt, voor iets dat toch niet al te ver gezocht was.

Uit al het voorgaande blijkt ten overvloede dat al die menigvuldige artikelen, bedoeld om alle soorten vernieling en beschadiging te beteugelen, met opzet zoo talrijk en verscheiden zijn omdat de wetgever de verscheidene gevallen elk in het bijzonder heeft willen treffen, in de plaats van met een paar wetsbepalingen al de gevallen in het algemeen te voorzien. Want *tientallen* artikelen zijn er zeker niet noodig daartoe.

Het stelsel van onbeperkte uitbreiding van art. 526 kan niet gerechtvaardigd worden. Een ander voorbeeld zal het ook duidelijk aantoonen: een arrest van ons Hof van Verbreking in dato 24-1-1859 (Pas. 1859-I-82) bevestigt het arrest van de Kamer van In-beschuldigingstelling van Brussel (3-11-1858), waarbij beslist werd dat art. 437 (thans 521) niet toepasselijk is op een *machien*, in een werkhuis gebouwd, en dat inderdaad niet kan beschouwd worden als een « construction » (art. 521 spreekt van « édifices, ponts, digues, chaussées, chemins de fer ou autres constructions ») bedoeld door art. 437, thans 521.

De Heer Cloquette, adv. gen., doet heel terecht

aanmerken: « L'art. 457 ne parle que des édifices, des ponts, digues, ou chaussées, ou autres constructions, et ce serait en dénaturer le sens que d'appliquer ces derniers mots, ou autres constructions, à une machine établie dans une usine. »

Ces mots, ajoutés pour suppléer à la nomenclature qui les précède ne peuvent s'entendre que de *constructions analogues* aux édifices, ponts, digues ou chaussées qu'elle mentionne. »

In dit arrest, alsook in het rapport van den verslaggever en het advies van het O. M., wordt voortdurend verwezen naar de besprekingen in het Conseil d'Etat.

Het woord « bouwwerken » in de Vlaamsche vertaling van art. 521, is dus zeer juist.

De bewering als zou een machien kunnen begrepen worden onder de « matières » waarvan spraak in art. 443, thans 533, wordt ook weerlegd, omdat daardoor werkelijk « grondstoffen » (matières premières) werden voorzien, en « les lois pénales, qui sont toujours de stricte interprétation, ne peuvent, par analogie ou pour raisons d'utilité, être étendues à d'autres cas que ceux qu'elles ont positivement prévus ». (Verbr. 24-1-1859.)³

Zoo sprak het Hof van Verbreking, zeer terecht!

Maar waarom dan steeds uitzondering gemaakt voor art. 526???

Straatnaamborden zijn als aanplakbrieven te beschouwen. Dit blijkt overvloedig uit hetgeen hierboven reeds werd gezegd. Aan degenen die, om wille van de stof waarop de straatnaamborden tegenwoordig meestal aangebracht zijn, namelijk een stuk verlakt ijzer, zouden denken dat belang dient gehecht aan de stoffelijkheid van het bord, weze nog herinnerd aan het hooger vermeld arrest van het Hof van Verbreking (5-8-1879), dat zeer logisch verklaart dat er geen onderscheid dient gemaakt tusschen het « document » en het « papier » (de stof) waarop het document (de tekst) geschreven of gedrukt is. De tekst en de stof, waarop de tekst aangebracht is, vormt één geheel: de aanplakbrief (affiche).

Tot staving van deze redeneering weze nog de aandacht gevestigd op een vonnis der Corr. Rechtbank van Dendermonde, in dato 2-8-1875 (Pas. 1876-III-60), waarbij verklaard wordt dat, opdat art. 526 zou toepasselijk zijn, het vernielde of beschadigde voorwerp op zichzelf een zeker belang moet hebben en een werkelijk karakter van openbaar nut vertoonen. Bijgevolg, zegt dit vonnis, is dit art. niet toepasselijk wanneer het de vernieling of beschadiging betreft van een voorwerp van weinig waarde, en dat, als eenvoudig « instrumentum » een zeker nut aanbiedt ten overstaan van de uitvoering van een openbaren dienst.

Beltjens, Code Pénal, art. 526, n° 4.

Het houdt daarenboven absoluut geen steek te willen beweren dat een aanplakbrief vanwege de Openbare Overheid, omdat hij iets nuttigs bevat, daarom een voorwerp is van algemeen nut. Art. 560 maakt inderdaad niet het minste onderscheid tusschen de plakbrieven, uitgaande vanwege de Openbare Overheid, en deze van private personen. En nochtans werd een persoon voor de Corectionneel Rechtbank te Brugge gedagvaard op grond van

art. 526, om potloodstrepen door den Franschen tekst van een plakbrief, hangende in het Justitiepaleis te Brugge, getrokken te hebben. Werkelijk, men overdrijft.

Men moet zich ook afvragen waar zich het «voorwerp» bevindt, bedoeld bij de inlichtingstabellen, in het Justitiepaleis te Gent. Daar werd een kader gemaakt uit plakwerk, vooruitspringend op den muur zelf, en in deze kader werd een tekst geschilderd; dus regelrecht op den muur zelf. Ook hier hebben wij met een werkelijken plakbrief te doen. En waar nu laatst dit plakwerk beschadigd werd, met het doel den tekst te treffen, blijft dit niettemin een vergrijp tegen een plakbrief, want de stof heeft geen belang.

Geen verwarring kan ook gezocht worden in het feit dat een *vastgehecht* straatnaambord (of gelijk welk ander inlichtingsbord) als een onroerende zaak, door bestemming, zou dienen beschouwd. De onroerendmaking, uit een of ander oogpunt, is immers een fictie, die alleen geldt voor het Burgerlijk recht, doch niet voor het Strafrecht. (Vrebr. 24-1-1859. Ook : Crahay, op. cit. n° 400).

Ook niet te verwarren met het *withangbord* van een privaat persoon, dat inderdaad niet als een plakbrief dient beschouwd te worden, doch als een gewone roerende zaak (art. 559, 1°). Immers : «L'enseigne est simplement une inscription ou un tableau *unique* que le fabricant, le négociant ou l'artiste met à la porte principale de son établissement ou de sa demeure pour les signaler aux yeux du public, d'où il suit qu'on ne peut la confondre avec les affiches imprimées ou peintes, multipliées par un procédé quelconque et exposées aux regards du public, dans des lieux plus ou moins éloignés du centre de la fabrication ou du commerce qu'il s'agit d'annoncer. (Cass. Fr. 20-12-1866. Rép. gén. alph. dr. Fr. V° Affiche, n° 745).

* * *

En hoe komt het nu dat, spijs al deze argumen-

tatie, nog geen enkel gunstig arrest of vonnis geveeld werd?

Zooals reeds gezegd, kende ik slechts één vonnis, dat zich gemotiveerd heeft uitgesproken over het geval van een straatnaambord (Brussel, 13-6-1856). Maar dan nog was de stelling «straatnaambord-plakbrief» niet aangeroerd geworden. Evenmin is dit het geval geweest bij de reeds gevelde vonnissen in de huidige zaken tegen den heer Grammens «en zijn schildersschool». Al de pleiters, ook ik-zelf de eerste maal, hebben uitsluitend den nadruk gelegd op den politieken kant der zaak, en hebben voor de Rechtbanken geredeneerd over de bestuurstaalwet van 1932, in plaats van over de *Strafwet*, de éénige wet waarover de Rechtbank te beslissen heeft, tengevolge van de scheiding der Machten.

Echter werden voor het Beroepshof te Gent, in de twee zaken waarover arrest geveeld werd op 23-5-38, besluiten genomen in den zin van deze uiteenzetting. Het Hof heeft deze besluiten beantwoord zooals men het verder in dit nummer kan lezen, doch — met alle eerbied voor het Hof — mijn besluiten worden er niet *weerlegd*.

Thans zal het Hof van Verbreking erover te beslissen hebben. Nochtans weze vermeld dat er reeds een arrest van ons Verbrekingshof bestaat, namelijk in dato 8-3-38. In dit arrest wordt enkel *terloops* gezegd «Overwegende dat de straatnaamborden... voorwerpen, tot het algemeen nut bestemd, uitmaken», want het geding liep niet over de stelling «straanaambord = plakbrief», doch over de kwestie of straatnaamborden, niet in regel met de taalwet van 28-6-32, van de bescherming der strafwet konden genieten.

M. i. mocht vanwege het Hof van Beroep te Gent een méér juridische weerlegging verwacht worden van het stelsel dat ik verdedigd heb. Met volle vertrouwen verwacht ik van wege het Hof van Verbreking een «monument» van *juridische* waarde voor onze rechtspraak.

A. SAMYN.

Advokaat te Brugge.

De wet van 29 Juni 1929 betreffende den gerechtelijken bijstand en de toelating om kosteloos te procederen

Op de vergadering van het Verbond der Advokaten, gehouden te Brussel op 18 Juni l.l., ter bespreking der beroepsbelangen, toen er naar oplossingen werd gezocht om te verhelpen aan het afnemen van het aantal zaken, had ik de eer even het volgende voorstel aan te duiden : nl. een wijziging te brengen aan de Wet van 29 Juni 1929, betreffende de gerechtelijken bijstand, in den zin van het toekennen van het Pro Deo procentsgewijze, in gradatie, t. t. z., in het ontslaan van bvb. 25 %, 50 %, 75 % der gerechtskosten.

Inderdaad, wie zien wij thans processen voeren ? Het zijn enerzijds zeer kapitaalkrachtige personen of maatschappijen, omdat zij kapitaalkrachtig zijn, en anderzijds de quasi totaal onvermogenen, omdat zij van het Pro-Deo kunnen genieten.

En daartusschen ligt een gansche laag van personen, kleine bedienden, lage ambtenaren, klein-handelaars, enz., die verloren gaan voor wat het aantal gerechtszaken betreft.

Zij hebben wel geschillen, doch zij kunnen ze niet voor de rechtbanken brengen doordat zij te weinig inkomsten hebben om de gerechtskosten gansch te dragen, en anderzijds een te groot inkomen om het Pro-Deo te verkrijgen.

Aan deze lieden de mogelijkheid verschaffen te procederen zou henzelf ten goede komen en tevens de werkloosheid der advokaten milderen.

Zekere confraters stelden aan de vergadering als oplossing voor : het stichten van mutualiteiten. Daardoor zou men echter, mijns inziens, vervallen in het euvel der syndikaten, agents d'affaires, e.a.

Het aangewezen middel om dezen, laten wij het noemen «middenstand» toe te laten hun geschillen voor de rechtbanken te slechten, meen ik te vinden, zooals hooger gezegd, in het toekennen van het Pro-Deo graadsgewijze.

Het principe van gedeeltelijke Pro-Deo wordt nochtans gehuldigd, en is als doelstelling gesteld in artikel 1 van voormelde wet. Het artikel luidt:

«De gerechtelijken bijstand heeft ten doel degenen die niet over de noodige geldmiddelen beschikken om de kosten van welke rechtspleging ook, gerechtelijk of buitengerechtelijk, te bestrijden, geheel of *gedeeltelijk* te ontslaan van de betaling van de zegel- en registratierechten, de griffie- en expeditiekosten, alsmede van de andere kosten door een van die rechtsplegingen veroorzaakt. Aan de belanghebbenden wordt daardoor eveneens, onder de hierna bepaalde voorwaarden, de kosteloze rechtsbijstand van advocaten, pleitbezorgers, deurwaarders en notarissen verzekerd».

Dit principe werd zelfs uitgewerkt in artikel 5, zeggende: «Zij die, ofschoon zij niet volkomen onvermogen zijn, slechts over ontoereikende geldmiddelen beschikken om al de kosten van een proces te bestrijden, kunnen ook het voordeel van den bijstand genieten, doch mits zij in handen van den ontvanger der registratie, eene som storten te bepalen bij de beschikking waarbij gerechtelijken bijstand wordt verleend».

In de praktijk echter leidt de toepassing van dit artikel niet tot het verhoopte resultaat.

Wij zien dat sommige rechters een zeer gematigd gebruik van maken, en bij uitzondering het storten van een som bevelen die schommelt tusschen 300 en 500 frank, naargelang den aard der zaak en de inkomsten van verzoeker.

Blijkt het dat de verzoeker een inkomen heeft van 15.000 fr. of meer per jaar, dan wordt de kosteloze rechtspleging eenvoudig geweigerd.

Andere rechters maken integendeel groot gebruik

van artikel 5. Doch dan stelt zich de moeilijkheid, dat de kosten van een proces moeilijk op voorhand kunnen geschat worden, zoodat de praktijk leidt tot gevallen als dit: een verzoeker moet een som storten van 1500 fr. Later bleek dat, indien het Pro-Deo niet was toegekend, de gedane kosten de 500 frank niet zouden overschreden hebben.

Het artikel 5 der Wet van 29 Juni 1929, zooals het thans is opgesteld, kan dus geen voldoening schenken.

Een oplossing zou gebracht worden door een artikel 5, dat bijvoorbeeld als volgt zou geformuleerd zijn:

«Zij die, ofschoon zij niet volkomen onvermogen zijn, slechts over ontoereikende geldmiddelen beschikken om al de kosten van een proces te bestrijden, kunnen het voordeel van den bijstand genieten in evenredigheid met hun vermogen. De beschikking waarbij gerechtelijke bijstand verleend wordt zal procentsgewijze bepalen in welke mate de ontlasting der kosten wordt toegestaan».

Het zou natuurlijk een omwerken van een groot aantal artikels der Wet meebrengen.

Doch wat zou het praktische resultaat zijn?

Een kleinhandelaar verkrijgt bvb. in zijn Pro-Deo-vonnis een ontlasting van 50 % der kosten.

Met dit vonnis in handen begint hij de procedure. De deurwaarders-, pleitbezorgers- en notaristarieven worden met 50 % verminderd. Zegel- en registratiekosten, griffie- en expeditiekosten worden op vertoon van het Pro-Deo-vonnis tot de helft herleid.

Vermits de Wet betreffende den gerechtelijken bijstand het principe huldigt van «geheel of gedeeltelijk» ontslaan van de kosten, schijnt mij deze oplossing, ook de meest praktische.

Een gansche klasse der maatschappij, waaraan thans het Pro-Deo geweigerd wordt, zou zijn geschillen aan de rechtbanken kunnen onderwerpen, vermits de kosten in evenredigheid zouden zijn met hun vermogen.

Herman VAN SNICK.

RECHTSPRAAK

306

HOF VAN BEROEP TE GENT

4e Kamer. — 23 Mei 1938.

Voorzitter: M. Poll.

Raadsheeren: MM. Verhulst en Depoortere.

O. M.: M. Lesaffre.

Pleiter: Mr A. Samyn (Brugge).

VERNIELING, BESCHADIGING. — VOORWERPEN VAN OPENBAAR NUT. — STRAATNAAMBORDEN. — INLICHTINGSTABELLEN.

Straatnaamborden en inlichtingstabellen zijn «voorwerpen van algemeen nut», en vallen onder toepassing van art. 526 Strafwetboek.

1° zaak.

Grammens t/ O. M.

Gehoord den heer Raadsheer De Poortere in zijn verslag gedaan ter openbare zitting;

Gehoord beklagde in zijne middelen van verdediging voorgedragen zoo door hemzelf als door zijn raadsman Mr Samyn, advocaat te Brugge;

Gehoord in zijnen eisch den heer Lesaffre, adv.-generaal;

Overwegende dat de beroepen van beklagde en van het Openbaar Ministerie tijdig en regelmatig werden ingesteld en dus ontvankelijk zijn;

Overwegende dat beklagde plichtig is aan het feit ten zijnen laste gelegd zooals het aangenomen werd door den eersten rechter;

Dat, inderdaad, volgens de uitdrukkelijke bewoordingen van artikel 526 al. 2, is namelijk strafbaar alle beschadiging van welkdanige voorwerpen, opgericht door de bevoegde overheid en bestemd tot het openbaar nut;

Overwegende dat het vaststaat dat de Fransche tekst der aanduidingstabellen geplaatst in de benedenzaal van het Paleis van Justitie te Gent, door beklaagde werd beschadigd; dat hij bekent ze met een dikke laag zwarte verf te hebben overschilderd;

Dat deze tabellen opgericht door de bevoegde rechterlijke overheid en met haar machtiging er werden geplaatst om het publiek in te lichten in het Paleis van Justitie nopens de ligging der plaatsen waar de verschillende rechtbanken zetelen en de magistraten hun ambt vervullen; dat zij dus voor 't openbaar nut dienen;

Overwegende dat, inderdaad, den tekst van artikel 526, een algemeen en onbegrensd karakter hebbende, toepasselijk is op welkdanige voorwerpen dienende tot het algemeen nut, wat het geval is ter zake zooals hierboven gezegd;

Dat diensvolgens het Hof niet te onderzoeken heeft indien de bedreven feiten ook zouden onder toepassing vallen van andere artikelen van het Strafwetboek (559, 1° en 560), zooals de beklaagde het beweert in zijne besluiten, dit feit overigens eene enkele overtreding zou uitmaken in dit stelsel, voor dewelke bovendien de beklaagde niet is vervolg;

Overwegende dat het Hof eveneens niet te onderzoeken heeft of het plaatsen van de tweetalige inlichtingstabellen, aangebracht door de bevoegde bestuurlijke macht, strijdig is met de taalwet van 28 Juni 1932, volgens het algemeen aangenomen principe, der scheiding der machten;

Overwegende dat het kwaad opzet geen vereischte is voor toepassing van art. 526 van het Strafwetboek; dat het vrijwillig plegen van het feit wetende dat men de wet overtreedt bestaat en volstaat;

Maar overwegende dat de toegepaste straf ontoereikend is en niet in verhouding met den ernst van het gepleegde misdrijf en den persoon des daders;

Gelet op de wetsbepalingen door den eersten rechter ingeroepen en ook van artikel 24 der wet van 15 Juni 1935, door den Voorzitter ter terechtzitting van heden opnieuw aangeduid;

Het Hof,

Verklaart de ingestelde beroepen ontvankelijk en er op beslissende op tegenspraak;

Bevestigt het bestreden vonnis uitgenomen voor wat de toegepaste straf aangaat;

En opnieuw wijzende dienaangaande en met eenparigheid van stemmen;

Verwijst beklaagde Florimond Grammens tot eene gevangzitting van 15 dagen en tot eene boete van 500 frank, vermeerderd met 60 deciem en aldus gebracht op 3500 frank of eene subsidiaire gevangzitting van twee maanden;

Verwijst beklaagde tot de kosten van beroep begroot op 44,99 frank.

2de zaak.

Grammens en Cons. t/ O. M.

Overwegende dat 1e, 2e, 3e, 4e, 5e, 7e, 8e, 9e en 10e beklaagden plichtig zijn aan de feiten te hunnen laste gelegd, zooals zij werden aangenomen door den eersten rechter;

Overwegende dat inderdaad, volgens de uitdrukkelijke bewoordingen van artikel 526 al. 3, is namelijk strafbaar alle beschadiging van welkdanige voorwerpen, opgericht door de bevoegde overheid en bestemd tot het openbaar nut;

Overwegende dat het vaststaat dat de straatnaamborden aangebracht werden door de bevoegde overheid, namelijk door de gemeentelijke bevoegde overheid van Oostende;

Dat terecht ook de eerste rechter geoordeeld heeft dat straatnaamborden moeten gerangschikt worden in de voorwerpen bedoeld door voormeld artikel; dat, inderdaad, de wettekst een algemeen onbeperkt karakter hebbende, toepasselijk is op welkdanige voorwerpen dienende tot het algemeen nut; dat het onbetwistbaar is dat de straatnaamborden voor doel hebben inlichtingen aan het publiek te verschaffen betreffende de ligging der huizen in de straten;

Dat, diensvolgens, het Hof niet te onderzoeken heeft indien de bedreven feiten ook zouden onder de toepassing vallen van andere artikelen van het Strafwetboek (559-1° en 560), zooals de beklaagden het beweren, deze feiten overigens eene enkele overtreding zouden uitmaken in dit stelsel, voor dewelke de beklaagden bovendien niet te recht staan;

Overwegende dat er niet ernstig kan betwist worden, dat het besmeuren met witte verf (émail) van den Franschen tekst der straatnaamborden, geene beschadiging zouden zijn;

Overwegende dat het Hof eveneens niet te onderzoeken heeft indien het plaatsen van tweetalige straatnaamborden strijdig is met de taalwet van 28 Juni 1932, het Hof de wettelijkheid of niet-wettelijkheid der gedragingen der bestuurlijke overheid niet hoeft te beoordeelen;

Overwegende dat het kwaad opzet geen vereischte is voor de toepassing van artikel 526 van het Strafwetboek; dat het vrijwillig plegen van het feit, wetende dat men de wet overtreedt, ter zake bestaat en volstaat;

Aannemende ten voordeele van 2e, 3e, 4e, 5e, 7e, 8e, 9e en 10e beklaagden verzachtende omstandigheden spruitende uit het feit dat zij nooit verwezen werden;

Maar overwegende nochtans dat de toegepaste straf jegens alle beklaagden — behalve de 6e (vrijgesproken) niet in evenredigheid is met den ernst der gepleegde feiten en dient verhoogd te worden;

Overwegende dat evenmin als voor den eersten rechter de feiten jegens 6e beklaagde niet zijn bewezen gebleven;

Gelet op de wetsbepalingen door den eersten rechter ingeroepen, alsook van artikel 24 der wet van 15 Juni 1935; door den Voorzitter ter terechtzitting nogmaals aangeduid.

NOTA. — In deze zaak was geen beroep ingesteld geweest door het O. M. Daar het Hof, desniettegenstaande, de straf verzwaaard heeft, zal zulks heel zeker aanleiding geven tot verbreking.

Het Hof,

Verklaart de ingestelde beroepen ontvankelijk, en beslissende op tegenspraak tegen alle beklaagden; enz.

307

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

18 Juni 1938.

Voorzitter : M. J. Van Ginderachter.

Rechters : MM. M. Matthijs en D. Verougstraete.

Pl. : Mrs H. De Pesseroey, P. M. Orban en Rob. Cool.

ONTEIGENING TEN ALGEMEENE NUTTE. — PROCEDURE INGEVOLGE DE WETTEN VAN 11 APRIL 1936 EN 3 JANUARI 1934. — KARAKTER VAN DE BESLISSING VAN DEN VREDERECHTER. — HERZIENING DER VERGOEDING. — ONDERZOEK TEN GRONDE. — RECHTSGELDIGHED VAN HET K. B. — BETEEKENING VAN HET K. B. — SCHEIDING DER MACHTEN. — ONTEIGENING BIJ STROOKEN DOOR EEN GEMEENTE TER GELEGENHEID VAN DE OMLEIDING EENER STAATSBAAN. — VOORAFGAANDE BESTUURLIJKE FORMALITEITEN OVERBODIG. — TIJDSTIP DER HERZIENING.

- I. *De beslissing van den vrederechter, ingevolge de wetten op de onteigening ten algemeene nutte van 3 Januari 1934 en 11 April 1936, heeft slechts een voorloopig karakter, deze beslissing is niet vatbaar voor beroep. De rechtbank van eersten aanleg, wanneer de herziening der voorloopige vergoedingen aangevraagd wordt, moet den eisch in zijn geheel ten gronde onderzoeken alvorens de definitieve vergoeding te bepalen.*
- II. *Het K. B., wanneer de werken door de provincie, gemeente of verenigingen van gemeenten uitgevoerd worden, moet door de minister van financiën niet tegengeteekend worden, slechts door de Minister van Openbare Werken en Werkverschaffing na gelijk-luidend advies van den ministerraad.*
- III. *Het K. B. alleen — dus zonder het plan waarop de te onteigenen perceelen vermeld staan — moet aan de eigenaars en vruchtgebruikers betekend worden.*
- IV. *De rechtbank heeft ingevolge het beginsel van de scheiding der machten niet te oordeelen of er hoogdringendheid bestaat welke door het K. B. soeverein wordt vastgesteld.*
- V. *Het omleiden van en rijksweg op het grondgebied van een gemeente is van gemeentelijk belang. De gemeente door de regeering er mee gelast, mag de noodige onteigeningen doorvoeren.*
- VI. *De onteigening bij strooken door de gemeente mag geschieden ter gelegenheid van de omleiding eener staatsbaan.*
- VII. *De voorafgaandelijke bestuurlijke formaliteiten voorgeschreven door de wetten op de strooksgewijze onteigeningen hoeven niet meer vervuld te worden onder het stelsel van de wetten van 3 Januari 1934 en 11 April 1936.*
- VIII. *Alleen een eindtermijn is voorzien om de herziening der vergoedingen aan te vragen.*

Delacourt t/ Stad St Niklaas.

Overwegende dat bij vonnis dd. 4 April 1938, de heer Vrederechter van 't kanton St. Niklaas-Waas, toepassing makende van de wetten van 11 April 1936

en 3 Januari 1934 — de vergoedingen aan de erven Delacourt toekomende wegens de onteigening in kwestie, voorloopig vastgesteld heeft op de globale som van 156.709 frank;

Dat, bij dagvaarding dd. 19 April 1938, de consoorten Delacourt de onteigenende partij gedagvaard hebben : hoofdzakelijk tot nietigverklaring van de onteigeningsprocedure; in bijkomende orde, tot betaling eener vergoeding van 933.383,54 fr., of tot benoeming van deskundigen om de waarde van de onteigende goederen te schatten;

Dat zij tot staving van hun hoofdstelsel aanvoeren :

1) dat de wettelijke pleegvormen niet werden nageleefd daar het K. B. de hoogdringendheid vaststellende, door den Minister van Geldwezen niet tegengeteekend werd; dat vermeld K. B. hun slechts gedeeltelijk werd betekend; en dat, in zake, geen hoogdringendheid bestaat;

2) dat de omleiding van den rijksweg Tilburg-Rijsel, niet in de bevoegdheid valt van een stadsbestuur;

3) dat de onteigening bij strooken niet geoorloofd is tot het omleiden van eene staatsbaan en in elk geval, de bijzondere procedure voorzien bij de wetten van 1 Juli 1858 en 15 November 1867 had moeten gevolgd worden;

Overwegende dat de Stad St. Niklaas de niet ontvankelijkheid van den eisch opwerpt om reden dat aanleggers in werkelijkheid in beroep komen tegen voormeld vonnis van 4 April 1938, wanneer dit vonnis krachtens art. 4 der wet van 3 Januari 1938, niet vatbaar is voor beroep;

I) *Wat betreft de ontvankelijkheid van den eisch :*

Overwegende dat naar de uitdrukkelijke bewoordingen der wet van 3 Januari 1934, de Vrederechter slechts opdracht heeft, na partijen te hebben gehoord en het advies van den deskundige te hebben ingewonnen, het bedrag der wegens de onteigening verschuldigde vergoedingen voorloopig en zonder andere procedure te bepalen; dat de beslissing van den vrederechter aldus slechts een voorloopig karakter heeft; dat, in die mate, de beslissing niet vatbaar is voor beroep zoodat de verdere procedure zooals zij door de wet is geregeld (overschrijving van het vonnis ten kantore van den hypotheekbewaarder, storting van de som ter depositokas, opmaken door een deskundige van een staat van beschrijving, inbezitstelling van den Staat...) niet kan worden gestuit;

Dat het evenwel de Rechtbank toebehoort aan wie de herziening der vergoedingen regelmatig aangevraagd wordt, den eisch in zijn geheel ten gronde te onderzoeken met het oog op de definitieve vaststelling dezer vergoedingen;

Overwegende dat volgens art. 9 van zelfde wet, de rechtspleging tot het bekomen van de verhooging of de verlaging der voorloopige door den Vrederechter bepaalde vergoedingen door de Rechtbank moet behandeld worden overeenkomstig de gewone regelen van het wetboek van rechtsvordering; dat de eisch der erven Delacourt aldus wel ontvankelijk voorkomt;

II. Wat betreft den eisch tot nietigverklaring van de onteigeningsproceduur :

1) Overwegende dat de wet van 11 April 1936 de speciale onteigeningsproceduur ingesteld bij de wet van 3 Januari 1934, toepasselijk maakt op de werken uitgevoerd om werklooze arbeiders te werk te stellen; dat, wanneer die werken door den Staat uitgevoerd worden, het K. B., waarbij de noodzakelijkheid van een onmiddellijke inbezitting vastgesteld wordt door den Minister van Openbare Werken en door den Minister van Financiën moet mede-ondertekend worden, terwijl, wanneer de werken tot hetzelfde doel, door de provinciën, de gemeenten en de vereenigingen van gemeenten uitgevoerd worden, het eensluidend advies van den ministerraad volstaat; dat de woorden «de bepaling die voorafgaat» voorkomende in de tweede alinea van art. 1 der wet van 11 April 1936, niets anders bedoelen dan «de toepassing van de bij de wet van 3 Januari 1934 ingestelde speciale proceduur»; dat deze verklaring zich des te meer opdringt daar de wet van 11 April 1936 slechts de bepalingen overgenomen heeft van twee K. B. respectief van 31 Januari 1935 en 6 Juni 1935 en dat, naar een uitdrukkelijke bepaling van dit laatste K. B., wanneer de gemeenten wegwerken ondernemen om aan werklozen eene bezigheid te verschaffen, het gelijkluidend advies van den Ministerraad geëischt wordt; dat in dit K. B. nergens spraak is van de mede-ondertekening van twee Ministers;

Overwegende dat ter zake kwestieus K. B. het eensluidend advies van den Ministerraad vermeldt;

2) Overwegende dat het door eischers ingeroepen art. 3 der wet van 3 Januari 1934 van den tekst dezer wet niet mag afgezonderd worden maar met de andere bepalingen dezer wet in overeenstemming moet gebracht worden; dat, terwijl naar de bepaling van art. 2 het besluit en het plan der te onteigenen perceelen moeten nedergelegd worden ter griffie van het Vrederecht waar de goederen zijn gelegen en waar de belanghebbenden kosteloos inzage ervan kunnen nemen tot dat de voorloopige vergoeding vereffend is, luidens art. 3, het Koninklijk Besluit alleen aan de eigenaars en de vruchtgebruikers moet beteekend worden;

3) Overwegende dat, ingevolge het principieel der scheiding van machten, de Rechtbank niet te beoordeelen heeft of er werkelijk bij de bewuste onteigening hoogdringendheid bestond; dat de hoogdringendheid door het K. B. van 23 Februari 1937, beslissend vastgesteld werd;

4) Overwegende dat al wat van gemeentelijk belang is onder de bevoegdheid valt van den gemeenteraad (art. 75 Gemeentewet); dat, zoo de onteigening van gronden met het oog op het omleiden van een rijksweg van algemeen nut is, het gemeentelijk belang bij die onteigening toch ook betrokken is wanneer de nieuwe rijksweg op het grondgebied van de gemeente moet aangelegd worden; dat het algemeen en het gemeentelijk belang hier zoo nauw in verband zijn, dat de Gemeentewet — art. 76, 7° — aan het gemeentebestuur het recht toekent, op advies der Bestendige Deputatie en onder goedkeuring van den Koning de hoofdwegen

en de algemeene rooiplannen voor de steden te bepalen; dat, in hetzelfde geval, geen enkele wettelijke bepaling, geen enkel algemeen principieel van het bestuurlijk recht zich er tegen verzet dat de gemeente door de Regeering zou gelast worden de noodige onteigeningen te vervolgen mits het vervullen der wettelijke pleegvormen;

Overwegende verder, dat het de onteigenende partij toekomt te beslissen dat er aanleiding bestaat tot eene onteigening, om reden van openbaar nut en de te onteigenen perceelen te bepalen dat hare beslissing deszake niet onder het toezicht valt van de rechterlijke macht die slechts te onderzoeken heeft of de onteigenaar regelmatig door de bevoegde overheid gemachtigd werd de onteigening wegens openbaar nut te vervolgen, hetgeen het geval is in zake;

5) Overwegende dat eene onteigening bij strooken wel mag geschieden ter gelegenheid van de omleiding eener staatsbaan; dat immers ingevolge de algemeene bewoording van art. 1 der samengeordende wetten van 1 Juli 1858 en 15 November 1867, soortgelijke onteigening toegelaten is niet alleen wat de gronden betreft die in de baan moeten ingelijfd worden, maar ook wat de gronden aangaat bestemd tot alle andere werken in het algemeen plan voorzien;

6) Overwegende dat in strijd met aanleggers bewering de proceduur voorzien door voormelde wetten wel werd toegepast; dat het K. B. van 4 Februari 1937 de onteigening bij strooken toelatende, gegeven werd op advies van de bijzondere commissie gelast krachtens art. 2 van bewuste wetten met het onderzoek van het nut en van het plan der ontworpen werken;

Dat het algemeen plan ook de vereischte gegevens vermeldt; dat, namelijk, de uit te voeren werken voldoende aangeduid zijn door vermeldingen der rooiing en der te onteigenen strooken «voor de omleiding van den rijksweg Tilburg-Rijssel» tusschen de Drie Gaaienstraat en de Breedstraat, dat, met een, het plan de gronden aanduidt gelegen binnen de grenzen der onteigeningsstrooken welke niet in den openbaren weg ingelijfd worden noch voorbehouden worden voor inrichtingen van algemeen nut en welke dienvolgens in loten als bouwgrond mogen herverkocht worden;

Overwegende, overigens, dat onder het regiem der wet van 11 April 1936, die krachtens het K. B. van 23 Februari 1937 op kwestieuze werken van toepassing is, de voorafgaande bestuurlijke formaliteiten voorgeschreven door de wetten op de strooksgewijze onteigeningen niet meer hoeven vervuld te worden; dat, immers, zooals hooger gezegd, de wet van 11 April 1936, de bepalingen overgenomen heeft van twee K. B. uitgevaardigd in 1935 en dat in het verslag aan den Koning welk het K. B. van 31 Januari 1935 voorafgaat uitdrukkelijk gewezen werd op de noodzakelijkheid «de gevolgen van de strooksgewijze onteigening te synchroniseren met die van de onteigening uitgevaardigd volgens de wijze voorzien bij de wet van 3 Januari 1934 ten einde onmiddellijk met de werken te kunnen beginnen;

Overwegende derhalve, dat de middelen tot nietigheid van de kwestieuze onteigeningsproceduur als ongegrond moeten worden afgewezen;

III) Wat betreft de vraag tot herziening der vergoedingen :

Overwegende dat in strijd met de bewering van verweerster, de vraag tot herziening wel ontvankelijk is alhoewel zij, voor de bij art. 7 der wet van 3 Januari 1934 vorozienne beteekening, gedaan werd; dat art. 8 der wet een eindtermijn voorziet voor het inspannen der vraag tot herziening maar geenszins beschikt tot de herziening voor de beteekening waarvan spraak in art. 7 niet zal mogen gevraagd worden;

Overwegende dat de wederzijdsche beweringen der partijen, wat betreft de waarde der onteigende goederen, zeer uiteenlopend zijn, dat de Rechtbank het nuttig oordeelt vooraleer over het juist bedrag der definitief toe te kennen vergoedingen uitspraak te doen, het advies van deskundigen te vragen;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle tegenstrijdige conclusies als nutteloos of ongegrond van de hand wijzende, verklaart kwestieuze onteigeningsproceduur geldig en vooraleer verder ten gronde uitspraak te doen, benoemt als deskundigen : a) Valère De Loof, Ouden Gentschenweg, Gendbrugge; b) Frans Moyersoën, kandidaat-notaris, te Lede; c) Oscar Deschepper, eere-notaris te St Niklaas-Waas;

Geeft hun als opdracht, na kennis genomen te hebben van het vonnis van den heer Vrederechter dd. 4 April 1938, en alle ander stukken en vergelijkingspunten welke hun door partijen zullen medegedeeld en aangewezen worden alsook na alle noodige inlichtingen ingewonnen te hebben, de onteigende goederen te schouwen en in een met redenen omkleed verslag de schade te ramen welke aanleggers ten gevolge der onteigening ondergaan en namelijk de waarde dezer goederen te schatten alsook de waardevermindering welke het overblijvende gedeelte van aanleggers eigendom ten gevolge der onteigening mogelijk ondergaat;

Kosten in opschorsing;

Verklaart onderhavig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borg.

NOTA. Zeer weinig vonnissen werden er tot hertoe gepubliceerd over de zoo menigvuldig toegepaste spoed-procedure in zake onteigening ten algemeene nutte ingevolge de wetten van 3 Januari 1934 en 11 April 1936.

Het is dus nuttig eenige der twistpunten, welke zich kunnen voordoen, te belichten.

De Feiten.

Tegen de beslissing van den Vrederechter die op advies van den aangestelden deskundige de voorloopige vergoedingen had bepaald en dienvolgens de plano de opgeworpen redenen van nietigheid verwierp, werd op verzoek van de onteigende aan de Stad St Niklaas, welke de onteigening doorvoerde, een dagvaarding beteekend strekkende in hoofdorde tot het nietig verklaren der ingespannen onteigeningsproceduur en gevolgenlijk te hooren zeggen voor recht dat er geen redenen bestaan om tot de ontworpen onteigening over te gaan; in rechte te hooren verklaren dat de ont-

eigende het volle bezit en eigendom behouden van hunne goederen die in de onteigeningsplannen begrepen waren.

Het geding.

Ten opzichte van deze hoofdzakelijke vraag wierp de verweerder — onteigenaar — de onontvankelijkheid op van den eisch, (art. 4 van de wet van 3 Januari 1934) tegen de uitspraak kan geen beroep worden ingesteld zegt uitdrukkelijk de Nederlandsche tekst.

Dit beroep is in strijd met de wet (cfr. Vauthier : Précis de Droit Administratif, éd. 1937, p. 608; Hilbert, loi du 3 janvier 1934 in Res et Jura Immobilia, Maart-April 1938, blz. 126).

Tijdens de besprekingen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd door M. Koelman een amendement voorgesteld aan het tweede alinea van art. 3 voorziende dat geen verhaal mogelijk zou zijn «aucun recours» «autre que ce lui prévu à l'art. 7».

Hierop werd door den heer Devèze op dit oogenblik Minister van Landsverdediging gezegd : Je demande le rejet de cet amendement parceque je le considère comme inutile, étant donné qu'il comporte ce qui est déjà prévu dans le texte du projet».

In die voorwaarden werd er niet aangedrongen op de aanvaarding van dit amendement. (cfr. Parlementaire handelingen. Vergadering Dinsdag, 19 December 1933.)

Alhoewel deze wettelijke schikking niet vrij is van kritiek, heeft de wetgever op dezelfde manier gehandeld in andere gevallen (cfr. Garsonnet et César Bru, T. I. blz. 74).

De rechtbank is dus verplicht de onontvankelijkheid uit te spreken. Zij is gebonden door een wettelijken tekst « Le juge doit d'office déclarer l'appel irrecevable lorsque le jugement est en dernier ressort (Garsonnet et César Bru T. VI. blz. 15). Cette procedure sommaire, doet Vauthier opmerken, bouleverse quelque peu les conceptions traditionnelles du Droit Administratif Belge; elles ont cependant des avantages auxquels les particuliers participent comme les pouvoirs publics (Précis De Droit Administratif, éd. 1937 n° 515).

Deze zienswijze werd echter door de rechtbank niet aanvaard.

Voorafgaandelijk dient erop gewezen dat nergens in het inleidend exploit uitdrukkelijk sprake was van verhaal of beroep.

De rechtbank was de meening toegedaan dat de vrederechter slechts opdracht heeft het bedrag der wegens de te onteigenen goederen verschuldigde vergoeding voorloopig en zonder andere proceduur te bepalen.

De beslissing van den Vrederechter heeft dus slechts een voorloopig karakter dat in die mate niet vatbaar is voor beroep zoodat de verdere proceduur niet kan gestuit worden.

De rechtbank aan wie de herziening der vergoedingen aangevraagd wordt zal de eisch in zijn geheel ten gronde onderzoeken met het oog op de definitieve vaststelling der vergoeding.

De wet zou dus, indien wij de redeneering der rechtbank goed hebben begrepen, het volgende bedoelen : de grond van de zaak, zelfs indien de vrederechter hierover geoordeeld had, zou slechts voorloopig beoordeeld zijn.

De eisch van de onteigende partij steunde op de volgende beweegredenen :

A. De gevolgde procedure is in strijd met de wettelijke voorschriften.

1° Het K. B. waarbij de gemeente gerechtigd is de onteigening door te drijven, moet onder meer geteekend zijn door de Minister van Geldwezen.

Antwoord: Het K. B. moet door de minister van geldwezen tegengeteekend worden wanneer het eene onteigening geldt door den Staat gedaan. Integendeel wanneer de onteigening door de Gemeente gedaan wordt, dan is deze waarborg vervangen door het gelijk-luidend advies van al de Ministers (cfr. Verslag aan den Koning dat het K. B. n° 181 in dato 6 Juni 1935 voorafgaat).

De tegenteekening van den minister van Financiën zou hier geen zin hebben om twee redenen:

1°) Het geldt hier uitgaven te doen niet door den Staat maar door de Gemeente: de Minister van Financiën is in dergelijke aangelegenheid niet betrokken;

2°) Het eensluidend advies van al de ministers maakt het onderteekenen van het K. B. door een ander Minister dan de Minister van Openbare Werken en Werkverschaffing, die rechtstreeksch de bestrijding der werkloosheid in zijn bevoegdheid heeft, overbodig.

Het is van belang te onderzoeken hoe de wet van 11 April 1936 tot stand kwam.

Vroeger was de onteigening, gedaan met het doel de werkloosheid te bestrijden, geregeld door het K. B. van 31 Januari 1935 voor de werken uitgevoerd door den Staat en door het K. B. van 6 Juni 1935 voor de werken door de Provinciën en Gemeenten.

Er werd uitdrukkelijk verklaard tijdens de voorafgaandelijke besprekingen van de wet van 11 April 1936 « Le projet de loi de Mr De Man n'innove rien. Il propose purement et simplement deux arrêtés en vigueur ». (Verklaring van Kamerlid Somerhausen. Parlementaire Handelingen Kamer van Volksvertegenwoordigers zitting van Donderdag, 5 Maart 1936.)

Welnu het K. B. van 6 Juni 1935 spreekt niet van de tegenteekening van den Minister van Financiën, maar wel van het eensluidend advies van den Minister-raad.

En wanneer dit besluit en ook de wet van 11 April 1936 art. I, al. II, spreekt van de «bepaling die voorafgaat» wordt natuurlijk door dit woord alleen gewezen op de «bepalingen ten gronde» en niet op de uiterlijke formaliteiten die verschillend zijn naar gelang de Staat of de gemeente als onteigenaar optreedt.

Deze interpretatie is de eenige die logisch is. Zij is steeds deze geweest van het departement van openbare werken en de K. B. van dien aard werden altijd alleen onderteekend door den minister van Openbare Werken en Werkverschaffing.

2° Het K. B. werd niet in zijn geheel beteekend — slechts de tekst en niet het plan waarop de te onteigenen percelen vermeld staan, is aan de onteigende personen kenbaar gemaakt, zoodat deze niet wisten op welke goederen de onteigening betrekking had.

Antwoord: De teksten van art. 2 en 3 van de wet van 3 Januari 1934 maken een duidelijk onderscheid tusschen het besluit en het plan. Beiden moeten neergelegd worden ter griffie, art. 2, dit artikel voegt er aan toe dat het daar is dat de belanghebbenden er kennis van kunnen nemen, indien zij het niet doen hebben zij het aan zichzelf te verwijten zulks te hebben nagelaten.

Artikel 3 van de wet spreekt niet meer van het plan, alleen het besluit moet dus beteekend worden.

De parlementaire handelingen laten daaromtrent geen de minsten twijfel over. Ter zitting van de kamer van Volksvertegenwoordigers van 19 December 1933 verklaarde de heer Somerhausen: « J'ai proposé également un amendement réclamant le dépôt du plan des travaux, enz. ». Door Volksvertegenwoordiger De Winde, verslaggever, werd geantwoord: « Je pense que ce n'est pas absolument indispensable précisément à cause de cette formalité toute particulière qui se trouve à la base du projet: la comparution des parties sur les

lieux de telle manière qu'étant arrivé sur les lieux, l'expropriant remettra à l'expert le plan, par le fait même la partie expropriée le connaîtra également. Pour éviter des contestations il vaut mieux que les plans soient déposés en même temps que la requête. »

In dien geest werd het amendement Somerhausen goedgekeurd en er worden dus twee waarborgen voorzien: 1°) Het neerleggen van het plan ter griffie; 2°) Het bezoek ter plaatse.

Van beteekening van het plan is er nooit sprake geweest.

Trouwens in alle vroegere wetten over onteigening voorziet men dat het plan steeds ter griffie moet worden neergelegd, maar nergens wordt voorzien dat het zal beteekend worden (cfr. Rép. Prat. V° Expropriation n° 123 en vlg.; Dronsart et Belya: Traité de l'expropriation; Larcier 1928, n° 258).

3° De wet bepaald dat er hoogdringendheid moet bestaan en uit de feiten spruit voort dat geen hoogdringendheid voorhanden is.

Antwoord: Alleen de bestuurlijke macht, door een regelmatig genomen K. B. welke de hoogdringendheid aanvaardt, moet hierover oordeelen.

Wanneer in een onteigening bij strooken voor het aanleggen van een nieuwe baan tientallen van eigenommen moeten onteigend worden, kan dit alles niet op eene maand, zelfs niet praktisch op een jaar geregeld worden.

Zoowel de hoogdringendheid als de opportuniteit ontsnapt aan alle onderzoek vanwege de rechtbanken: La justice doit s'incliner devant l'accomplissement des formalités légales; elle ne peut que constater cet accomplissement. C'est donc à l'administration seule qu'incombe la mission de décider de l'utilité des travaux. Le jugement déclaratif des formalités accomplies consomme l'expropriation. (Orban. Manuel de Droit Administratif p. 381; Giron. Dictionnaire V° Expropriation pour cause d'utilité publique n° 14; Cass. 2 mars 1936, Pas. 1936-I-170.)

B. Een openbaar bestuur — in casu de gemeente — mag maar onteigenen voor zooveel dit gebeurt voor het openbaar nut dat in zijne bevoegdheid valt; het omleiden van een staatsbaan valt buiten haar bevoegdheid.

Antwoord: Geen enkele wettelijke tekst of bepaling verzet er zich tegen dat bij een strooksgewijze onteigening de executieve macht bij K. B. een gemeente die daartoe alle pleegvormen heeft nageleefd, zou machtigen de gronden die moeten dienen tot de omleiding eener staatsbaan te onteigenen. (Rép. Prat. V° Expropriation pour cause d'utilité publique n° 1074.)

De grenslijn tusschen algemeen en gemeentelijk belang kan niet met mathematische stiptheid worden getrokken. (Revue Communale 1938, blz. 156, Verslag Holvoet, n° 27 en vlg.)

Volgens art. 76 par. 7 van de gemeentewet ligt alies wat het bepalen van hoofdwegen, aanleggen van nieuwe straten, in de bevoegdheid van de gemeenten. (Marcotty: De la voirie publique n° 22 en vlg. Biddaer: La loi communale, art. 76, 7°.)

Deze bevoegdheid wordt daarenboven uitdrukkelijk bevestigd door art. 1 van de wet van 15 November 1867 op de onteigening bij strooken.

Het verslag aan den Koning dat het K. B. van 6 Juni 1935 voorafgaat — K. B. dat zooals hooger gezegd later werd omgezet in den tekst van de wet van 11 April 1936 — legt er den nadruk op dat dit K. B. getroffen om o. m. aan de gemeenten toe te laten wegeniswerken te ondernemen. Nergens is er sprake deze wegeniswerken te beperken of de onteigening door de gemeenten te verbieden in verband met het omleiden eener staatsbaan. (Andere openbare machten, provin-

ciën, gemeenten en vereenigingen van gemeenten beoogd in de wet van 1 Maart 1922, maken aanstellen om eene poging te doen in dezelfde richting als de Staat en dus ook wegwerken te ondernemen geschikt om aan werklozen een bezigheid te verschaffen. Verslag aan den Koning, K. B. 6 Juni 1935.)

C. In geval van onteigening bij strooken zou de speciale spoedprocedure ingesteld door de wet van 11 April 1936 niet van toepassing zijn, of zouden minstens de bestuurlijke formaliteiten moeten vervuld zijn.

Antwoord: Uit het verslag aan den Koning dat het K. B. van 31 Januari 1935 voorafgaat, blijkt dat dit K. B. en nog wel op uitdrukkelijke wijze de onteigening bij strooken voorziet.

Wanneer een geheel van werken op eene bepaalde plaats overwogen, kan het redelijk schijnen zijn toevlucht te nemen tot de strooksgewijze onteigening overeenkomstig de voorzieningen der wet van 28 Juni 1930. Maar deze wet schrijft zooals men weet een geheel complex van voorafgaande bestuurlijke formaliteiten voor, die het tot stand brengen van de onteigening en bijgevolg ook de uitvoering van de werken gedurende verschillende maanden tegenhouden.

Wil men het voordeel van de strooksgewijze onteigening niet verliezen dan is het volstrekt noodig de gevolgen ervan te synchroniseeren met die van de onteigening uitgevaardigd volgens de wijze voorzien bij de wet van 3 Januari 1934 om onmiddellijk met de werken te kunnen beginnen. (Verslag aan den Koning, K. B. 31 Januari 1935.)

Eens deze spoedprocedure aanvaard, is het slechts redelijk voor de onteigenaar dat de meerwaarde der nabijgelegen eigendommen hem ten goede komt.

Door den verslaggever van de wet van 1867, de heer d'Elhougne, werd verklaard: «qu'il n'existait aucun motif ni de justice ni d'équité d'enrichir les propriétaires en leur laissant le bénéfice de la plus value résultant des travaux faits par la hiérarchie.

In deze gedachtenorde besluit de rechtsleer dat de eigenaar aanspraak kan maken op bescherming van het recht op de waarden door hem of zijn rechtsvoorgangers geschapen; een speciale aanspraak op de voorwaarden voor nieuwe waardevorming, dus op het object zelf van het eigendomsrecht heeft degene, natuurlijke of rechtspersoon (Staat, provincie, gemeente, enz.) die speciale waarborgen geeft voor het doen ontstaan van hoogere waarden voor de gemeenschap.

«De rechtsgrond van de onteigening brengt mee, dat de eventuele waardevermeerdering van de strook grond — de zone — ten bate komt van dengene door wiens werk die waardevermeerdering ontstaat.» (Kranenburg: Nederlands staatsrecht, Tweede deel, blz. 452 en 454.)

En Errera besluit: «Le but de l'expropriation par zones est d'assurer à la collectivité, qui supporte les frais des grands travaux d'assainissement ou d'embellissement d'une ville le bénéfice de ces opérations. (Errera: Expropriations par zone in Traité de droit public Belge, blz. 363.)

De regelmatigheid, waarmee deze tijdelijke wet wordt verlengd, laat veronderstellen dat zij een verregaande moderniseering van ons onteigeningssysteem blijvend zal daarmstellen.

Wel begrepen spoed, doch tevens voorafgaandelijke vergoeding door bekwame deskundigen bepaald, dragen er in feite veel toe bij om zooveel de materiele als — en dit voorzeker niet in mindere mate zedelijke belangen van den enkeling in het kader van het algemeen welzijn te vrijwaren.

Robert Cool,
Advokaat.

308

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

22 Januari 1938.

Voorzitter: M. Hubrecht J., eenige rechter.

O. M.: M. Theys Ch., Subst. Proc. des Konings.

Pl.: Mrs Maes de St Georges, Rob. Thiry en A. Clerens.

GEBRUIK DER TALEN IN GERECHTSZAKEN. — ART. 6, LID 2, WET VAN 15 JUNI 1935. — BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL. — TAALKEUZE VAN VERWEERDERS. — GELIJKHEID BIJ VERZOEK. — AANDUIDING VAN TAAL DOOR RECHTER. — NOODWENDIGHEDEN DER ZAAK.

Overeenkomstig art. 6, lid 2, wet van 15 Juni 1935, op het gebruik der talen in gerechtszaken, duidt de rechter de voor de burgerlijke rechtbank te Brussel te gebruiken taal aan, ingeval van gelijkheid tusschen verweerders die de Fransche en die de Nederlandsche rechtspleging aanvragen. Hij houdt hiervoor rekening met de noodwendigheden der zaak; de voortzetting in de Nederlandsche taal dient opgelegd, zoo eischer en twee van de vier verweerders dit vragen wanneer daarenboven nog blijkt dat een strafrechtelijk bundel, waarover het debat zal loopen, in het Nederlandsch opgesteld is, en een der twee andere verweerders een nationaal werk is waarvan men mag veronderstellen dat sommigen zijner beheerders een toereikende kennis der Nederlandsche taal zullen bezitten.

De Vriese M. t/ Nat. Werk der Oorlogsinvaliden,
Kums P., De Knop J. en Schaukens F.

Gezien de akte tot inleiding van het geding in de Nederlandsche taal opgesteld;

Gezien het verzoekschrift door het Nat. Werk der Oorlogsinvaliden, alsmede den heer Kums (eerste en tweede verweerders), wonende te Assche, integendeel, vragen dat de rechtspleging in het Nederlandsch voortgezet worde;

Aangezien, ingeval van gelijkheid, de rechter zelf de taal aanduidt waarin de rechtspleging moet voortgezet worden, daarbij rekening houdende met de noodwendigheden der zaak (art. 6, lid 2, wet van 15 Juni 1935);

Aangezien de noodwendigheden der zaak geen wijziging aan de taal der rechtspleging vereischen; dat aanleggers, alsook de derde en vierde verweerders, de Fransche taal gansch onmachtig zijn; dat de strafbundel, waarop de debatten zullen loopen, in het Nederlandsch opgesteld is;

dat het ook wel zeker is dat sommige beheerders van het Nationaal Werk der Oorlogsinvaliden een toereikende kennis der Nederlandsche taal bezitten;

Om deze redenen:

De Rechtbank, gehoord den heer Theys, subst.-Procureur des Konings, in zijn advies;

Gezien de artt. 4 en 6, wet van 15 Juni 1935;

Zegt dat de rechtspleging in de Nederlandsche taal zal voortgezet worden; verklaart het tegenwoordig vonnis uitvoerbaar op de minuut en voor registratie, en zegt dat zijn uitspraak geldt als betekening.

NOTA. — In voormelde zaak zien we een «Nationaal» werk, waarvan men mag veronderstellen dat het de twee

ationale talen op gelijken voet zal stellen, een poging doen om aan Franschokundige personen een Franschtalige rechtspleging op te dringen, en dit nog wel in een zaak waarin een voorafgaande strafrechtelijk onderzoek in het Nederlandsch geschiedde en de aangestelde van dit «nationaal» werk zijn verklaring in het Nederlandsch gedaan had.

Vgl.: Burg. R. Brussel, 20 Januari 1937: R. W., 1937, n° 3, kol. 149.

Burg. R. Brussel, 12 Maart 1937: R. W., 1937, n° 7, kol. 292.

Beschouwingen over de wet van 15 Juni 1935 (commentaar), door Mr R. Hayoit de Termicourt, proc. gen. bij het Hof van beroep te Brussel, blz. 23-24.

309

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT (In beroep)

29 April 1938

Voorzitter: M. Bijvoet
Openb. Min.: Mr. Glénisson
Pleiters: Mters Stellingwerff en Fransman

BURGERLIJK RECHT. — BUURTWEG. — EIGENDOM. — VERWERVING DOOR VERJARING.

Een buurtweg kan door 30-jarige uitbating, mede-eigendom worden der uitbaters, doch enkel wanneer er steeds een «weg» bestaan heeft in goed afgebakend en zichtbaar tracé.

Achten t/ Cauberghs

Overwegende dat het beroep, door geboekt exploit van deurwaarder Smeets, van Peer, den 24n December 1937, betekend tegen een tusschenvonnis van den Heer Vrederechter van Peer, den 3n December l.l., gedragen en waarvan eene uitvoerbare uitgifte wordt bijgebracht, regelmatig is in vorm en binst den tijd door de wet bepaald werd ingediend;

Overwegende dat beroepenen in hunne inleidende dagvaarding vrije doorvaart eischen over beroepers erf omdat zij onverdeelde eigenaars zijn van eene daar gelegen uitbatingsweg, waarvan zij zelf of hunne voorgerechtigden, als eigenaars der aanpalende perceelen, genoten hebben, gedurende meer dan 30 jaar voor de stoornis, in de voorwaarden van art. 2229 B. W.; dat zij in hunne besluiten aanvroegen door alle rechtsmiddelen, getuigen inbegrepen, te mogen bewijzen dat zij zelf of hunne voorzaten sedert onheuglijke tijden en zeker gedurende meer dan 30 jaar voor de stoornis, als mede-eigenaars het ongestoorde en ondubbelzinnig genot hebben gehad van den uitbatingsweg, zijnde een karweg welke de Laekerstraat met den Heiweg verbond en er gelegen lag in een harde en goed afgepaalde zichtbare tracé.

Overwegende dat de eisch, zooals hij ingeleid en doorgevoerd werd, een eigendomsvordering geldt waarvan bij gebrek aan titel, het 30 jarig bezit tot grondslag dient;

Overwegende dat er ter zake met Laurent T. VII N° 167. 169 en Kluyskens T. V. N° 368 dient opgemerkt dat de onmogelijkheid om, in het stelsel van het burgerlijk wetboek, een erfdienstbaarheid van overgang door verjaring te verkrijgen, een reactie vanwege de rechtspraak heeft uitgelokt voor-

wat de buurtwegen betreft, wijl het niet billijk scheen, maar volkomen in strijd met de eischen van een goede uitbating der aangrenzende erven, dat men na lange jaren aan de eigenaars van deze erven, zoo maar in eens den overgang op den buurtweg zou komen ontzeggen;

Overwegende dat dientengevolge, als middel om het verbod van art. 691 B. W. te keer te gaan, het mede-eigendomsrecht op de doorvaart wordt ingeroepen en dat er verondersteld wordt dat er een titel bestaat die met het bezit overeenstemt;

Overwegende dat het nochtans doorgaans moeilijk zal zijn te beseffen of de daad van bezit gesteld werd ten titel van eigenaar of ten titel van medegerechtigde in eene erfdienstbaarheid; dat om eene missing te voorkomen in dergelijke omstandigheden, een uiterst nauwkeurig bewijs moet geleverd worden;

Overwegende dat in La Belgique Judiciaire 1891, bl. 1099, van de hand van den heer Pepin, het vonnis van de rechtbank van Neufchateau van 20 Juli 1900, toelichtend, een nota voorkomt die als richtsnoer kan genomen worden «Lorsque le passage s'est opéré non pas tantôt ici tantôt là, comme le dit Baudry, mais par un tracé nettement délimité, n'ayant que cette destination, soustrait par suite à la culture figurant même au cadastre avec la désignation de chemin, il ne paraît guère douteux que la possession ait pour objet le fond lui même c-à-d la languette de terrain servant d'assiette au passage».

Overwegende dat op eerste zicht de plaatselijke toestand weeleer schijnt aan te wijzen dat er over beroepers goed enkel eene erfdienstbaarheid van doorvaart bestond; dat immers noch op den atlas, noch op het kadaster bedoelde vaart over beroepers erf aangeduid werd, terwijl op den atlas, in de onmiddellijke nabijheid van de eigendommen der partijen op eene oppervlakte van hoogstens 3 hectaren, niet minder dan 5 buurtwegen aangeteekend staan; dat de doorvaart die de Laekerstraat met den Laekerheiweg zou verbinden, slechts 156 meter lang is en gelegen is op een 100-tal meters afstand van den buurtweg N° 7 die ook eene verbinding uitmaakt tusschen bovengemelde weg en straat; dat het erf van beroepene Cauberghs gelegen is langs den Heiweg en beroepene Cuppens niet betwist uitvaart te hebben op den zelfden weg over Cauberghs erf, hetgeen wel doet vermoeden dat, zoo er voor de stoornis over beroepers erf gevaren werd, dit slechts bij gelegenheid gebeurde wanneer er geene schade aan den oogst gedaan werd;

Overwegende dat dit vermoeden samen met hooger aangehaalde bevindingen nochtans de zekerheid niet geven, daar waar het bewijs aangeboden wordt dat sinds onheuglijke tijden de in geschil zijnde uitbatingsweg in een harde en goed afgepaalde zichtbare tracé over beroepers erf liep, dat beroepenen of hunne voorzaten zich niet als mede-eigenaars gedroegen toen zij beroepers erf als doorvaart benutten;

Overwegende dat de rechter dan eerst een volkomen gegrond oordeel zal kunnen vellen wanneer

hij kennis zal genomen hebben van het aangeboden getuigenverhoor;

Overwegende dat het voor beroepers niet volstaat te bewijzen dat zij de gansche oppervlakte van het perceel Sectie D, N° 199/a aankochten zonder dat er melding gemaakt werd dat eene strook ervan in gemeenschappelijk eigenendom aan anderen toebehoorde, dat zij immers of hunne voorzaten de uitsluitelijken eigenendom kunnen verloren hebben door verjaring zooals hier beweerd wordt;

Overwegende dat het evenmin opgaat te beweren dat er nog een of meer andere erven liggen tusschen de goederen van beroepers en deze van beroepenen, wijl er geen betwisting bestaat over dit midden-gedeelte en dat de Rechtbank enkel te beoordeelen heeft of beroepenen mede-eigenaars geworden zijn van eene bepaalde strook grond welke beroepers beweren uitsluitelijk hun eigenendom te zijn;

Overwegende dat in het licht dezer beschouwingen het aangevraagd getuigenverhoor dient toegestaan te worden zooals de eerste rechter het deed;

Om deze beweegredenen.

De Rechtbank, Kamer van den Alleenzetelenden Rechter, de art. 2.30 en 37 Wet 15 Juni 1935 nageleefd zijnde, op eensluidend advies van den Heer Glénisson, Substituut Procureur des Konings, gegeven ter zitting van 8 April 1938; beroepster Achten M. M. als behoorlijk gemachtigd houdende door haar echtgenoot om in rechte te staan, verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond, doet hetzelfde te niet en veroordeelt beroepers tot de kosten.

310

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE MECHELEN

29 April 1938.

Voorzitter : M. Kempeneers.

O. M. : M. Baers.

Pleiters : Mrs Scholler en Lambrechts.

BOUWTOELATING. — BEVOEGDHEID VAN DE GEMEENTE. — BESTENDIGE DEPUTATIE. — WIJZIGING VAN HET PLAN DOOR DE BESTENDIGE DEPUTATIE. — GEVOLGEN.

Eene beslissing van de Bestendige Deputatie die eene beslissing van den Gemeenteraad wijzigt, genomen in wettigen vorm, binnen de perken harer bevoegdheid, zonder de grénzen van de openbare wegenis te wijzigen noch uitspraak te doen over eenig eigendomsrecht, moet geëerbiedigd worden als uitgaande van een hooger bestuurlijke macht; de Rechtbank mag geen controle uitoefenen op zulke beslissing.

Het bouwen zonder inachtneming van de voorwaarden opgelegd door de bouwtoelating staat gelijk met het bouwen zonder toelating. Het bouwen zonder toelating stelt een voortdurend misdrijf daar sedert den aanvang der bouwwerken.

Wanneer eene beslissing van de Bestendige Deputatie eene beslissing van de gemeente-overheid, waardoor eene bepaalde bouwwijze werd veroordeeld, wijzigt en deze bouwwijze goedkeurt, mag de eigenaar voortbouwen, niettegenstaande de beslissing van de Bestendige Deputatie de overtreding voor het verleden niet doet verdwijnen.

O. M. t/ Vanderelst.

Gezien door de Rechtbank van eersten aanleg zitting houdende te Mechelen, zetelende in Correctioneële zaken, de rechtspleging ten laste van :

Van der Elst Maria Jozef August, diamantslijper, geboren te Broechem, den 10 Mei 1893, er wonende Steenweg op Massenhoven, 29, thans Lierschensteenweg 2a.

Gedaagd op beroep van het Openbaar Ministerie en van de Burgerlijke partij beroepers tegen een vonnis uitgesproken den 4 April 1937 door de Rechtbank van Politie van het kanton Zandhoven, waarbij beklaagde Van der Elst op tegenspraak vrij werd gesproken, zonder kosten, en de burgerlijke partij Gemeente Zandhoven, van haren eisch afgewezen met veroordeeling in de kosten;

Uit hoofde van te Broechem, kanton Zandhoven, den 3 October 1935 :

Een huis te bouwen zonder toelating van het College van Burgemeester en Schepenen;

Gehoord het verslag gedaan door den Heer Voorzitter;

Gehoord het openbaar Ministerie in zijnen eisch;

Gezien de besluiten der burgerlijke partij;

Gehoord de getuigen in hun verklaringen, en beklaagde in zijn gezegden en middelen van verdediging;

De Rechtbank :

Gezien het Arrest van het Hof van Verbreking in datum van 10 November 1937, waarbij het vonnis verleend den 20 Mei 1936, door de Rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen, zetelende in graad van beroep en rechtdoende in Correctioneële zaken, verbroken werd voor zooveel dit vonnis over de burgerlijke actie uitspraak deed, en waarbij het Hof van Verbreking de zaak naar de Correctioneële Rechtbank van Mechelen, zetelende in hooger beroep over politiezaken, verzendt;

Aangezien Van der Elst voor de Correctioneële Rechtbank van Mechelen gedaagd werd den 28 December 1937; dat de heropening der debatten bevolen werd op 18 Maart 1938, en de zaak in haar geheel hervat werd;

Aangezien de Procureur des Konings van de Rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen, en de Burgerlijke partij in hooger beroep gegaan zijn tegen het vonnis uitgesproken den 4 April 1936, waardoor de Rechtbank van Politie van het kanton Zandhoven, betichte op tegenspraak heeft vrijgesproken, zonder kosten, uit hoofde van te Broechem, kanton Zandhoven, den 3 October 1935, een huis te bouwen zonder toelating van het College van Burgemeester en Schepenen, en de Burgerlijke partij gemeente Broechem, van haar eisch, strekkende tot den afbraak van het gebouw, heeft afgewezen, met verwijz in de kosten;

Aangezien het Beroep der Burgerlijke Partij regelmatig is in den vorm;

Aangezien de overtreding voorzien is door artikel 14 van het Politierglement der Gemeente Broechem, van 12 Juni 1909, en beteugeld wordt met politiestraffen, in artikel 16 van dit zelfde reglement aangeduid;

Aangezien de gemeente Broechem zich in zake

aangesteld heeft als Burgerlijke Partij vóór de Rechtbank van Politie van Zandhoven, ter terechtzitting van 7 Maart 1936;

Aangezien de Burgerlijke actie tijdig en regelmatig ingesteld werd, derwijze dat de verjaring gedurende het geding tot herstellen der schade veroorzaakt door het misdrijf, geschorst is;

Aangezien het bouwen geschiedde onder de bevelen van beklaagde, op een perceel hem toebehoorende en gelegen te Broechem, gehucht Neirlenders, Kad. Wijk C n° 300 b2, en 300 c2, aan den steenweg Broechem-Lier, in het bebouwde gedeelte van de gemeente, voor hetwelk geen algemeen rooilijnplan door Koninklijk Besluit goedgekeurd werd;

Aangezien krachtens art. 1 van het gemeentereglement van Broechem, gestemd den 11 Oktober 1924, de onbebouwde perceelen, gelegen langs voornoemden steenweg onderworpen zijn aan een dienstbaarheid «non aedificandi» op een diepte van acht meters, te rekenen van de vastgestelde roeilijn of de grens van de baan;

Aangezien luidens artikel 14 van het bouwreglement gestemd door den Gemeenteraad van Broechem den 12 Juni 1909, het verboden is «aan alle bouwmeesters, aannemers, metsers, timmerlieden, of anderen, eenige bouwwerken uit te voeren zonder het bewijs van toelating verleend door het Schepencollege»;

Aangezien door de woorden «en anderen» al degenen bedoeld worden die de werken uitvoeren, en niet enkel de werklieden die uit hoofde van hun bedrijf in het uitvoeren der werken tusschenkomen; dat daaruit volgt dat de bepaling toepasselijk is aan beklaagde die zelf bouwde met werklieden onder zijn bevelen;

Aangezien op 28 September 1934 beklaagde toelating tot bouwen en goedkeuring van een eerste plan bekam van het College van Burgemeester en Schepenen van Broechem, op voorwaarde te bouwen op een afstand van 15 meters van de grens der openbare wegens;

Aangezien den 12 December 1934, op verhaal bij de Bestendige Deputatie, dit besluit van het Schepencollege verbroken werd, en toelating tot bouwen verleend werd op 8 meters van den steenweg;

Aangezien het eerste plan niet uitgevoerd werd en dat meer moeilijkheden met de gemeenteverheid oprezen, wegens de lijnrichting;

Aangezien in Augustus 1935, beklaagde begon te bouwen, maar dat het Schepencollege vaststelde dat het eerste plan niet uitgevoerd werd en de werken deed stil leggen op 29 Augustus 1935;

Aangezien beklaagde één of twee dagen daarna, een nieuw plan gansch verschillend van het eerste, indiende;

Dat op 12 September 1935, het Schepencollege het nieuw plan goedkeurde en toelating gaf tot bouwen, volgens de afgepaalde lijnrichting, tusschen linkerhoek van het huis van Brecht, en linkerhoek van het Telegraafkantoor, wat een achteruitbouw van méér dan 8 meters beteekende;

Aangezien Van der Elst voortging met te bouwen, zonder de lijnrichting van 12 September 1935 of een andere, — door het Schepencollege, — te volgen;

Aangezien het Schepencollege, op 28 September 1935, bevel gaf den voormuur der fundeering af te breken;

Aangezien op 3 Oktober 1935, proces verbaal opgesteld werd door den Burgemeester van Broechem tegen Van der Elst, uit hoofde van één huis gebouwd te hebben zonder toelating; dat beklaagde gedaagd werd voor den politierechter van Zandhoven den 7 December 1937;

Aangezien het bewezen is, dat op 3 Oktober 1935, Van der Elst bouwde zonder toelating of zonder de voorwaarden opgelegd door de toelating, na te leven, wat trouwens gelijk staat met het bouwen zonder toelating;

Aangezien de feiten een voortdurend misdrijf daargestelden sedert den aanvang der bouwwerken; (Verbreking 30 December 1907, Pas. 1908 I 72; Verbreking 13 Februari 1905, Pas. 1905 I 127; Répertoire Pratique de Droit Belge V° Infraction bl. 11 n° 10; Marcotty n° 345 bl. 420) en dienvolgens nog bestaande op 3 Oktober 1935;

Aangezien zelfs, indien het Schepencollege een wederrechtelijke beslissing had genomen, beklaagde zijn verhaal moest doen gelden bij de Bestendige Deputatie, en dezès beslissing afwachten alvorens te bouwen;

Aangezien de Bestendige Deputatie, op 13 November 1935, het Besluit van het College van Burgemeester en Schepenen wijzigde en de toelating verleende het gebouw op te trekken op de reeds aangelegde fundaties;

Aangezien dit besluit der Bestendige Deputatie, niet in strijd is met het Bouwreglement van 11 Oktober 1924 maar de naleving ervan regelt in een bijzonder bestuurlijk geschil, met een lijnrichting aan te geven die overeenstemt met de bepaling welke een afstand van 8 meters van den openbaren weg voorziet;

Aangezien het Schepencollege tevergeefs beweert dat het gebouw met 0,03 meter tot 0,17 meter, deze lijn overschrijdt;

Aangezien de beslissing van de Bestendige Deputatie genomen werd in de wettige vormen, binnen de perken harer bevoegdheid vastgesteld door art. 90 7° en 8° der gemeentewet, zonder de grens van de openbare wegens te wijzigen, noch uitspraak te doen over eenig eigendomsrecht;

Aangezien die beslissing moet geëerbiedigd worden als uitgaande van een hogere bestuurlijke macht; dat de Rechtbank, ingevolge de scheiding der machten, geen control mag uitoefenen over zulke beslissing; (Verbreking 11 December 1905, Pas. 1906. I. 96; Verbreking 29 Januari 1906, Pas. 1906. I. 114; Marcotty La Voirie par Terre, uitg. 1930 n° 239, bl. 292 en n° 296, bl. 369);

Aangezien de machtiging van de Bestendige Deputatie de goedkeuring van het plan, waarop de lijnrichting werd aangeduid, meebrengt; dat trouwens dit goedgekeurde plan geen aanleiding had gegeven tot opmerking van het Schepencollege;

Aangezien de beslissing van de Bestendige Deputatie te gepasten tijde werd verleend, derwijze dat Van der Elst mocht voortbouwen, en dat de afbraak dus niet mag bevolen worden; (Verbreking 30 Oktober 1905 en 18 Juni 1906, Pas. 1906. I. 34 en 316)

niettegenstaande de beslissing van de Bestendige Deputatie de overtreding voor het verleden niet doet verdwijnen; (Verbreking 27 December 1905, Pas. 1906. I. 67);

Aangezien nochtans, eerst in 1938, de Burgerlijke Partij, tijdens de behandeling der zaak in Beroep voor de Rechtbank van Mechelen, inroept dat het laatste plan (goedgekeurd door het Schepencollege op 28 September 1935) niet gevolgd werd door Van der Elst;

Aangezien het vooruitspringend gedeelte van het plan aangeduid langs de eene zijde in werkelijkheid langs de andere zijde werd uitgevoerd; dat het plan ook niet gevolgd werd wat deur en venster van den voorgevel betreft;

Aangezien daarvan geen rekening dient te worden gehouden daar het niet bewezen is dat er wijzigingen zouden aangebracht zijn in de uitvoering der werken vóór 13 November 1935;

Aangezien dus die wijzigingen geen uitwerksel kunnen hebben op de overtreding van te bouwen zonder toelating op 3 Oktober 1935;

Aangezien het Besluit van de Bestendige Deputatie van 13 November 1935 een einde stelde aan de overtreding welke vastgesteld werd op 3 Oktober 1935; dat op dat oogenblik geen onregelmatigheid meer bestond in de uitvoering der bouwwerken en dat de wijzigingen later aangebracht, het begin van uitvoering zouden zijn van een nieuwe overtreding welke dus niet voorzien is in de betichting hangende vóór de Rechtbank;

Aangezien dienvolgens de Rechtbank de vraag der Burgerlijke Partij strekkende tot de afbraak van het gebouw uit hoofde van die wijziging moet verwerpen;

Aangezien de Rechtbank onbevoegd is om te kennen over den eisch tot schadevergoeding van beklaagde tegen de Burgerlijke Partij daar het feit van bouwen zonder toelating op 3 Oktober 1935 bewezen is en de eisch tot schadevergoednig alléén toegelaten is wanneer de feiten der betichting niet bewezen zijn; (Verbreking 22 December 1937, Pas. I. 207).

Om deze redenen:

Gezien artikels 11, 12, 14, 31, 34, 35, 36, 40 en 41 van de wet van 15 Juni 1935; 162-176 van het wetboek van strafvordering, waarvan de voorzitter de beschikkingen heeft aangeduid;

Uitsprekende op tegenspraak, zetelende in Correctionele zaken, beslissende uitsluitelijk op de Burgerlijke vordering, alle andere besluiten afwijzende, vernietigt het vonnis van de Politierechtbank van Zandhoven, en doende wat de eerste rechter had moeten doen, zegt dat Van der Elst op 3 Oktober 1935 gebouwd heeft zonder regelmatige toelating, verklaart zich bevoegd om over den eisch van de Burgerlijke Partij te beslissen, wijst deze van haren eisch af, strekkende tot den afbraak van het huis;

Verklaart zich onbevoegd voor wat betreft den eisch tot schadevergoeding van beklaagde tegen de Burgerlijke Partij;

Verwijst de Burgerlijke Partij, in de kosten jegens de openbare partij, en beloopende in 't geheel ter somme van 275,12 frank met uitzondering derge-

nen gedaan door Van der Elst voor zijn tegeneisch tegen de Burgerlijke Partij, die ten laste van Van der Elst zullen blijven;

Belast het Openbaar Ministerie met de uitvoering van het tegenwoordig vonnis, voor zooveel het hem betreft.

311

**RECHTBANK VAN KOOPHANDEL
TE ST NIKLAAS
(Kortgeding)**

5 Mei 1938.

Voorzitter : M. Verschuren.

Referendaris : M. L. Thuysbaert.

Pl. : Mrs Limpens (Gent) en Van Raemdonck.

ONEERLIJKE MEDEDINGING. — NIET EERBIEDIGING VAN OPGELEGDEN PRIJS. — SCHRAPPEN VAN CONTROLETEEKENS. — AANSPRAKELIJKHEID. — BEVOEGDHEID VAN DEN VOORZITTER, ZETELEND IN KORTGEDING.

De niet-eerbiediging van den opgelegden prijs maakt het onvolkomen misdrijf uit van oneerlijke mededinging, zoowel tegenover den voortbrenger als tegenover de grossiers en kleinhandelaars in 't algemeen.

Het schrappen van controleteekens aan den binnenkant der verpakking is een handeling waarvan de oneerlijkheid klaarblijkend is.

Het K. B. van 29 December 1934 geeft aan den voorzitter der rechtbank geen andere bevoegdheid dan de macht om de oneerlijke daad te doen ophouden. Zoo is de voorzitter onbevoegd om de aanplakking of bekendmaking van zijn vonnissen te bevelen. Aan beteugelende rechtsmacht is alléén de toepassing der strafbepalingen voorbehouden, wanneer het gebleken is dat de burgerlijke aanmaning of het verbod wordt miskend.

Van Poecke t/ Philips.

Aangezien gedaagde voor ons, ter zitting, erkend heeft dat de materiele feiten aangehaald in de processen-verbaal opgesteld door den heer Zeghers, deurwaarder te St. Niklaas, op 16 en 21 December 1937 en 10 Januari 1938, deze behoorlijk geboekt, met de werkelijkheid overeenstemmen, zoodat het vaststaat dat verweerder sigaretten van bepaalde merken, als St. Michel, Boule d'Or, Davros, Belga, Boule Nationale, verkocht heeft beneden den opgelegden prijs ;

dat, evenzoo, blijkt uit dezelfde deurwaardersvaststellingen dat, door de schuld of bij gedoogen van verweerder, de controleteekens, die gedrukt staan op den binnenkant der verpakking van hoogergemelde sigarettenmerken, geheel of ten deele, waren geschrapt of uitgewischt, met het gevolg dat alle tuchtmaatregelen vanwege de producenten tegenover de overtreders grossiers, onmogelijk waren gemaakt ;

Aangezien de door aanlegger gewraakte handelingen en gedragingen «strijdig zijn met eerlijke gebruiken in zake handel of nijverheid» ;

1. Wat betreft den verkoop beneden den vastgestelden prijs :

Aangezien verweerder niet ernstig kan volhouden dat hij niet weet of kan weten welke de opgelegde prijzen zijn ;

dat het tegendeel blijkt uit de houding van verweerder ter zitting, waar hij verklaarde dat hij altijd de opgelegde prijzen had nageleefd, behalve voor den verkoop van een stock sigaretten, op een tijdstip dat toevallig samenviel met den datum van de deurwaardersvaststellingen ;

Aangezien deze verklaring de bekentenis insluit dat verweerder wel degelijk wetend was dat de hiervoren aangehaalde sigarettenmerken niet beneden een door de producenten opgelegden prijs mochten verkocht worden ;

dat, ten andere, wel niemand zal aannemen dat, wanneer geen enkel geregeld verbruiker van bedoelde sigaretten onwetend is dat deze tegen opgelegde prijzen verkocht worden, dergelijke grove onwetendheid mogelijk zou zijn bij een handelaar in rookartikelen; zooveel te meer dat verscheidene dezer merken, aan den buitenkant van de verpakking, de melding dragen : «prix imposé» (opgelegde prijs) en daartegenover het bedrag ervan;

Aangezien al deze omstandigheden voor zich zelf klaar genoeg spreken om als bewijs te dienen van de kennis die verweerder had van den opgelegden prijs alsmede van de gewone verkoopvoorwaarden der gereglementeerde artikelen;

dat er uit volgt dat verweerder ook wist dat aanlegger, gelijk al de grossiers en kleinhandelaars, tegenover de producenten of dezer voortverkopers, de verplichting had aangegaan slechts aan den vastgestelden prijs te verkoopen alsmede den opgelegden prijs door hunne afnemers te doen eerbiedigen;

dat, ten andere, het feit dat verweerder weigert den naam van zijn leverancier kenbaar te maken ten overvloede bewijst dat hij volkomen op de hoogte was van bovenvermelde verplichtingen;

Aangezien verweerder, door niet-eerbiediging van den opgelegden prijs, zich schuldig heeft gemaakt aan het onvolkomen misdrijf van oneerlijke mededinging en tegenover de voortbrenger, en tegenover de grossiers en kleinhandelaars in het algemeen, en den aanlegger, die een soortgelijk hand drijft in dezelfde straat als verweerder, in het bijzonder, en die hun verbintenissen hebben nageleefd (Piret, La Politique des prix minima, Am. de droit et de science polit. bl. 113; M. Hoornaert, La responsabilité du tiers qui participe à la violation de l'oblig. contract., P. P. 1934, bl. 356; R. v. K. Bruss. 19 Mei 1931, P. P. 1934, Nr. 187, bl. 273; Id. 16 Juli 1931, J. C. Brux. 1933, bl. 38; Hof v. Ber. Gent, 18 Nov. 1931, Rev. gén. des Ass., 1932, bl. 1047; R. v. K. Antw. 25 April 1932, P. A. 1933, bl. 450; Bruss. 17 Febr. 1934, Rev. gén. des Ass. 1622; R. v. K. Antw. 23 Maart 1936 i. z. N. V. «Union Margari-nière», t/Maurice Sophie; R. v. K. Antw. 19 Oct. 1936 i. z. N. V. «Un. Marg.» t/Van Laer en D'Hondt; Dinant, 1 Maart 1937 i. z. N. V. «Un. Marg.» t/Mesquin; R. v. K. Verviers, 14 Jan. 1938 i. z. N. V. «Un. Marg.» t/Wouters; R. v. K. Antw.

21 Febr. 1938 i. z. «Usines V. d. Elst Frères» t/Toussaint Hanlet);

2 Wat betreft de schrapping der controleteekens:

Aangezien het schrappen der controleteekens aan den binnenkant der verpakking een handeling is waarvan de oneerlijkheid klaarblijkend is;

dat verweerder aan zijn verantwoordelijkheid niet kan ontkomen door gewoon te loochenen bedoelde controleteekenen zelf te hebben geschrapt;

dat verweerder, in elk geval, op de hoogte moet geweest zijn van deze schrapping ;

dat het opvallend is, immers, dat juist bij verweerder en juist op de onderscheidene tijdstippen (16 en 21 Dec. 1937 en 10 Jan. 1938), waarop verweerder zeer uitzonderlijk, naar hij beweert, beneden den vastgestelden prijs verkocht heeft, uit de aldus onrechtmatig verkochte sigarettenpakjes de controleteekens verwijderd waren; dat een samentreffen van zoozeer uiteenlopende omstandigheden niet aan een louter toeval kan gewijt worden, maar, integendeel, doet besluiten dat bedoelde controleteekens, zooniet daadwerkelijk door verweerder, dan toch bij deze's wete en gedoogen werden verwijderd;

dat, wat er ook van zij, de schuld van hem die de schrapping deed of van hen die, met kennis van zaken, de verminkte pakjes verkocht, al even groot is ;

Aangezien uit wat voorafgaat afdoende blijkt dat verweerder zijn leveranciers metterdaad geholpen heeft zich te onttrekken aan hun contractueele verplichtingen; dat hij, zodoende, door medeplichtigheid, op zijn minst een quasi-delictueele verantwoordelijkheid heeft opgelopen;

Voor zooveel de eisch strekt tot aanplakking en bekendmaking in dag- en weekbladen van het te verleenen vonnis :

Aangezien het K. B. van 23 December 1934 aan den voorzitter der rechtbank geen andere bevoegdheid toekent dan de macht om de oneerlijke daad te doen ophouden ;

dat deze, namelijk, zijn macht zou te buiten gaan moest hij, zooals de aanlegger vraagt, de aanplakking of bekendmaking van het onderhavig vonnis bevelen; dat de toepassing dezer strafbepalingen door voormeld K. B., art. 4, aan de beteugelende rechtsmacht wordt voorbehouden, wanneer het gebleken is, dat de burgerlijke aanmaning of het verbod zijn miskend geworden; (Fredericq, La concurrence déloyale, 1935, bl. 72, Nr. 60; Bruss. Kam. zet. in kortged., 2 Mei 1935, J. T. 1935, Nr 3414, kol. 392);

Om deze redenen :

Wij, U, Verschuren, voorzitter der Rechtbank van Koophandel te St Niklaas, bijgestaan door L. Thuysbaert, referendaris, vonnissende krachtens de bijzondere macht ons toegekend door het K. B. van 23 December 1934, Nr 55, alle verdere of strijdige besluiten verwerpende, doen verbod aan verweerder voortaan :

1o. de controleteekens, die op de verpakking van de door hem verkochte koopwaren zijn aangebracht, uit te wisschen of te schrappen, of dezelfde koop-

waren met geschrapte of uitgewischte controleteekens te verkoopen;

2o. koopwaren, die aan vastgestelde prijzen dienen verkocht, beneden die prijzen te verkoopen;

Verklaren ons onbevoegd om van het meerdere van den eisch kennis te nemen;

Verwijzen verweerder in de kosten.

BIBLIOGRAPHIE

V. VERMAST en M. MUYLLAERT. — Handboek voor den Politierechter. — Boekhandel Polydoor Pee. — Brussel-Gent, 1938.

Een nieuwe en uiterst interessante aanwinst voor onze Vlaamsche rechtsliteratuur.

Zooals de Heer Van Tholenburg, raadsheer bij het Hof van Beroep te Gent, het in zijn inleiding doet opmerken ontbrak nog volledig in onze Vlaamsche rechtsliteratuur een klare en beknopte uiteenzetting van rechtsleer en rechtspraak betreffende het uitgebreid gebied dat beheerscht wordt door den politierechter. Het werk van Vermast en Muyliaert voorziet op uitstekende wijze in deze leemte

De systematische indeeling maakt het gebruik van dit boek uitermate gemakkelijk en de overvloedige rechtspraak die er in wordt geciteerd maakt ervan voor de practici een instrument van allereerste waarde.

Het werk is ingedeeld in twee groote deelen; het eerste gewijd aan de beginselen van het strafrecht, het tweede aan deze van de strafrechtspleging, dit alles in onmiddellijk verband met de praktijk voor de politierechten.

De voortdurende uitbreiding van de gevallen die aan de politierechtbanken worden onderworpen zal er de aanleiding toe zijn dat dit boek met gretigheid zal geraadpleegd worden in de dagelijksche praktijk.

Tusschen de enkele opmerkingen, die misschien zouden kunnen gemaakt worden, zou dienen gewezen op zekere termen die minder geschikt voorkomen, zoo, waar in hoofdstuk 4 van het eerste deel, de schrijvers een uiteenzetting geven van wat zij noemen «bestanddeelen van de onrechtvaardigheid». Het is stellig dat hier deze term niet op zijn plaats is en dat «rechtmatigheid» heel wat meer aangewezen ware.

Het deed ons een bijzonder genoegen vast te stellen dat tusschen de zeer uitvoerige rechtspraak deze gepubliceerd door het «Rechtskundig Weekblad» in belangrijke mate wordt aangehaald.

J. M.

Keng Hong JAUW : Lastgeving, Machtiging en Volmacht. — Brussel. F. Larcier, 1938.

Dat een Nederlandsch proefschrift uitgegeven wordt in België is wel een groote uitzondering en we kunnen slechts met de grootste voldoening deze samenwerking begroeten tusschen de Nederlandsche wetenschap en de Belgische uitgeverij.

Het proefschrift van den Heer Keng Hong Jauw, dat verdedigd werd voor de Universiteit te Leiden, verdient trouwens in allerlei opzichten de grootste belangstelling en den grootsten lof. Lastgeving, machtiging en volmacht zijn juridische constructies die over het algemeen in de rechtsleer met een zekere oppervlakkigheid zijn behandeld geworden, zoodat menigvuldige vraagstukken op dit terrein in het duister zijn gebleven.

Het doel van den schrijver bestaat er hoofdzakelijk

in deze vraagstukken uit te diepen en op te lossen. Het boek is in de allereerste plaats een studie van Nederlandsch positief recht, doch door zijn opzet gaat het zeer verre dit beperkt kader te buiten en er zal dan ook door vele Belgische juristen met de grootste belangstelling kennis van genomen worden.

Schrijver legt inderdaad getuigenis af van een merkwaardige kennis van de rechtshistorie en namelijk van het Romeinsch en oud Fransch recht, waarvan hij de gegevens uitvoerig te pas brengt om dan aan te knopen bij de heenddaagsche ontwikkeling van het vraagstuk dat hij behandelt.

Mocht de omstandigheid dat het proefschrift in België is verschenen er de aanleiding toe zijn dat het door vele van onze juristen zou gekend worden. Zulks zou ook het gelukkig gevolg hebben onze rechtsgeleerden bekend te maken met de hooge standing der Nederlandsche universitaire proefschriften en het zou verder in het tegenwoordig geval, waar het boek geschreven werd door een Oosterling, vele Franschsprekende juristen aantoonen tot welke volmaaktheid in de Nederlandsche rechtswetenschappelijke vaktaal ook een vreemdeling kan komen.

René Victor.

Henri DE PAGE : Traité élémentaire de Droit Civil Belge. Tome IV. — Bruxelles, Etabl. Bruylant 1938.

Het vierde deel van het groot leerboek van burgerlijk recht van Prof. H. De Page is verschenen. Zooals zijn voorgangers is het wederom een lijvig werk van bijna duizend bladzijden. Bij de publicatie van dit nieuw deel weet men werkelijk niet wat men het meest hoeft te bewonderen bij den schrijver: de verbazende snelheid waarmee dit reusachtig werk wordt doorgevoerd of de hooge wetenschappelijke standing waarvan het werk getuigenis aflegt.

Het nieuwe deel behandelt de twee belangrijke contracten, verkoop en verhuring en geeft ons van deze beide leerstukken een schitterende synthese, waarin een reusachtige stof is verwerkt geworden en waarin al de vraagstukken die zich op het gebied van verkoop en verhuring stellen, worden uiteengezet op een meesterlijke wijze met een volledige doorgronding van rechtsleer en rechtspraak, met een lumineuze klaarheid en met een even grondige kennis van den groei van het hedendaagsche recht uit het verleden als van de juridische nooden van dezen dag.

Met een groote eerbied voor de traditie en toch voortdurend met origineele vondsten en bedenkingen, is dit werk een van deze monumenten die in de wetenschappelijke ontwikkeling van het recht een periode blijvend kenmerken.

Het werk is te rijk aan gegevens en gedachten opdat in een korte bibliographische nota een kritisch onderzoek zou mogelijk zijn. We kunnen hier slechts onze onvoorwaardelijke bewondering betuigen voor het ontzaglijk gewrocht dat Prof. De Page ons heeft geschonken en hem onze dankbaarheid uitspreken voor den onschatbare dienst die hij door zijn arbeid bewijst aan de rechtswetenschap van ons land.

René Victor.

Henri SIMONT : Pourvoi en Cassation en Matière Civile. — Bruxelles, Etabl. Bruylant, 1938.

Van de merkwaardige verhandeling over de voorziening in verbreking in burgerlijke zaken die van de hand van Mr Henri Simont verscheen in het negende deel van het «Répertoire pratique du Droit Belge», zag thans ook een afzonderlijke uitgave het licht.

Niemand was meer aangewezen om dit onderwerp in het Répertoire te behandelen dan de Heer Simont, wiens groot werk onder denzelfden titel een onbetwist gezag heeft verkregen. De thans afzonderlijk verschenen verhandeling biedt dezelfde merkwaardige hoedanigheden als diegene die zoozeer aan het vorig werk van den schrijver eigen zijn: bondige en rake formulering, zakelijke en klare indeeling, scherp juridisch doorzicht en overvloedige documentatie.

J. M.

P. ARMINJON en P. CARRY. — *La lettre de change et le billet d'ordre. — Notions générales. — Questions non réglées dans la Loi uniforme. — Loi uniforme. — Conflits de Lois. — Huis Ferdinand Larcier, Brussel, 1938.*

De beide Zwitsersche professoren Arminjon en Carry hebben een uitvoerig werk gewijd aan de uniforme wetgeving op het wisselrecht, zooals het is voortgesproten uit de internationale conventies van Genève van 1930.

Het boek is in uitstekende voorwaarden uitgegeven door de bekende Brusselsche firma Ferdinand Larcier.

Het belang van het onderwerp en de wetenschappelijke vermaardheid van de schrijvers maken dit werk tot een juridisch document van ongemeen belang. De schrijvers bepalen er zich niet bij eenvoudig een commentaar te leveren op de beide belangrijkste conventies van Genève, Geze betreffende het wisselrecht zelf en deze aangaande de wetsconflicten op hetzelfde stuk. Steunende op de omstandigheid dat deze conventies zelf verschillende oplossingen van het wisselrecht overlaten aan de hooge contracteerende partijen, geven ze eerst en vooral in het eerste gedeelte van het boek een zeer grondige uiteenzetting van de algemeene gegevens betreffende het wisselrecht: bepalingen, principes, algemeene vraagstukken. Dit alles wordt uiteengezet volgens de belangrijkste Europeesche wetgevingen, waarbij hoofdzakelijk de Fransche en de Duitsche theorieën worden geconfronteerd. Ook het Zwitsers recht wordt in ruime mate belicht, terwijl aan de bijzonderste beginselen, die op dit gebied het Angelsaksisch recht beheerschen een afzonderlijk hoofdstuk wordt gewijd. Het is een grondige rechtsvergelijkende uiteenzetting, gestaafd door een zeer uitgebreid wetenschappelijk materiaal.

Na dit eerste deel komt een zeer uitvoerige behandeling van de eenvormige wet en dan verder van de conventie van Genève van 7 Juni 1930 op de wetsconflicten.

Het lijdt geen twijfel dat deze zoo gewichtige stof in de toekomst nog het voorwerp zal uitmaken van meerdere wetenschappelijke uiteenzettingen, doch het boek van de professoren Arminjon en Carry zal op wetenschappelijk gebied een uitstekende basis blijven waarop met gerustheid zal kunnen voortgebouwd worden.

René Victor.

M. RIGOUX en P. E. TROUSSE: *Les codes de police. — Eerste deel: Les contraventions du code pénal. — (Encyclopédie-formulaire des infractions). — Etabl. Bruylant, Brussel, 1938.*

De schrijvers kondigen in de voorrede van hun werk een buitengewoon breed opgezet plan aan. Het is hen te doen om de uitgave van wat zij noemen een «Encyclopédie-formulaire» der overtredingen.

Het belangrijk deel dat thans verschenen is vormt slechts het eerste stuk van de eerste afdeeling en wanneer wij nagaan dat dit eerste stuk reeds 450 blad-

zijden beslaat kunnen wij ons voorstellen welk belangrijk werk de schrijvers ons beloven.

In het thans verschenen boek worden de overtredingen behandeld vermeld in het strafwetboek. In een tweede deel zullen de overtredingen voorzien door het landwetboek en het boschwetboek, alsook deze betrekking hebbende op de vischvangst, worden onderzocht.

De methode die de schrijvers hebben aangenomen is de behandeling van elk der overtredingen die in het strafwetboek worden vermeld volgens een zelfde systematiek die zij de formulaire methode noemen: eerst de tekst van de overtreding, daarna achtereenvolgens de straffen, de elementen van het misdrijf, de verzwarende en de verzachtende omstandigheden, en eindelijk de verjaring. Telkens wordt er dan nog een hoofdstuk bijgevoegd van vergelijkenden aard waarin de behandelde overtreding wordt vergeleken met andere wetgevende teksten.

Dit alles wordt ons voorgesteld met een uiterst groote zorg, met een zeer uitgebreide documentatie en een ruime vermelding van rechtsleer en rechtspraak.

Wanneer de volgende deelen op hetzelfde plan gehouden worden als datgene dat thans verscheen zal zonder twijfel het boek van de Heeren Rigoux en Trousse een zeer belangrijk werk zijn in onze Belgische strafrechtswetgeving.

J. M.

H. HOORNAERT. — *Le délit de Grivèlerie (ou Filouterie de boissons d'aliments, de logement et de location de voitures). — Huis Ferdinand Larcier, Brussel, 1938.*

In een onzer laatste nummers verscheen een uitgebreid hoofdartikel betreffende het nieuw delict van afzetterij ingevoerd door de wet van 23 Maart 1936. De tegenwoordige brochure behandelt hetzelfde onderwerp. Zeer bondig, gesteld in commentaairvorm van den wettekst, vestigt het de aandacht op meerdere punten die zich in de praktijk zullen stellen, waarvoor het dan ook een betrouwbaar richtsnoer zal zijn.

BALIELEVEN

DE 68e JAARLIJKSCHE VERGADERING VAN DE NEDERLANDSCHE JURISTENVEREENIGING TE MIDDELBURG

De jaarlijksche vergadering der Nederlandsche Juristenvereniging werd op 24 en 25 Juni te Middelburg gehouden. Donderdagavond werden de leden ten stadhuis van Middelburg door Mr Fernhout, burgemeester, ontvangen.

Vrijdagochtend, 24 Juni, begon de eigenlijke zitting. Een merkwaardige openingsrede werd uitgesproken door Prof. Meyers, uit Leiden, over de ontwikkeling van de nationale gedachte in het recht. De geleerde spreker wees erop hoe, wanneer men mocht verwachten dat de maatschappij door de groote ontwikkeling van het verkeer en de techniek een grooter internationaal karakter zou krijgen, integendeel de krachten in zeer sterke mate nationaal hebben gewerkt. Men stelt vast dat er in het recht geen gelijke ontwikkeling is waar te nemen; er is een versterking der nationale gedachte en een teruggang van het internationale element. Op het gebied van het strafrecht b.v. heeft het nationale element zich ten koste van het inter-

ationale ontwikkeld. Een nationaal wetboek is een symbool van nationale eenheid geworden. Het Latijn als internationale taal is door het toenemend gebruik der nationale talen verdwenen; het jus commune is als geldend recht ten grave gedaald. Het internationaal privaatrecht is in de verschillende landen bij de nationale wet geregeld of de nationale rechtspraak bepaald en wordt aldus binnen de zuiver nationale sfeer gehouden. Tot in de rechtsphilosophie wordt men den terugslag van deze ontwikkeling gewaar. Het volkenrecht is stilaan het smartenkind onzer rechtswetenschap geworden. Spreker bewijst dan dat de nationale ontwikkeling geen achteruitgang is; de band met het verleden is niet geheel verbroken, want groot belang gaat men hechten aan oudvaderlandsch recht en aan het inheemsche gewoonterecht. Spreker verwijst dan naar wat in het verleden werd gezegd en geschreven over de beide onderwerpen die op de jaarlijksche vergadering zullen behandeld worden en eindigt met een mooi slot over de gerechtigheid die de menschen in hun onderlinge betrekkingen zullen in acht nemen, maar waarvan tevens wordt verwacht dat ze in de voorschriften van den staat zullen verwezenlijkt worden. Wij zijn allen hier bijeen gekomen als Nederlandsche juristen, d.w.z. tegelijk dienaren van de Nederlandsche wet en van die groote statenlooze Justitia.

Prof. Meyers heette den heer burgemeester van Middelburg welkom; Mr J. Eggens, hoogleeraar te Batavia, als vertegenwoordiger der Nederlandsch Indische Juristenvereniging, en MM. H. Borginon en Edg. Van Dessel, vertegenwoordigers van den Bond der Vlaamsche Rechtsgelerden.

Later onderbrak Mr Meyers de besprekingen om Mr Goseling, minister van Justitie, die ondertusschen zijn intrede deed, te begroeten.

* * *

Prof. Mr J. M. van Bemmelen en Mr D. J. Veegens gaven daarna een korte samenvatting van hun prae-adviezen nopens de vraag: «Is wijziging van de regeling betreffende de hogere voorziening in strafzaken gewenscht, en zoo ja, in welken zin?»

(Voor wie belang mocht stellen in de onderwerpen die werden behandeld, wordt verwezen naar «Handelingen der Nederlandsche Juristenvereniging, 1938, acht-en-zestigste jaargang, drie deelen. — N. V. Uitgevers-Maatschappij W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle, 1938.)

Na de uiteenzetting door de beide inleiders volgde een zeer drukke bespreking en ten slotte kwamen de prae-adviseurs nogmaals aan de beurt om een en ander spreker te recht te wijzen of van antwoord te dienen.

Hierna is aan de orde de stemming over de vraagpunten. Deze luiden:

1. Behoort, met afschaffing van het middel van cassatie, de rechtspraak in hooger beroep in feitelijk of juridisch belangrijke strafzaken van den gewonen appelrechter naar den Hoogen Raad te worden overgebracht?

2. Zoo neen, behoort dan de bestaande regeling betreffende het beroep in cassatie in dien zin te worden gewijzigd, dat het beroep:

- a) ook tegen een vrijspraak wordt toegelaten;
- b) in kantongerechtszaken weder wordt verruimd?

3. Behoort het recht van hooger beroep in strafzaken te worden gewijzigd:

- a) in dien zin, dat het algemeen wordt gemaakt, behoudens uitzonderingen voor overtredingen van gering concreet belang?

b) in dien zin, dat het ook wordt uitgesloten voor misdrijven van gering concreet belang?

4. Behoort zoowel aan het openbaar ministerie als aan den verdachte het recht te worden toegekend om alleen tegen de opgelegde straf hooger beroep aan te teekenen?

5. Zoo ja, behoort dan daarbij te worden bepaald, dat de verdachte, die alleen in hooger beroep is gekomen, niet tot een zwaardere straf kan worden veroordeeld?

6. Behoort de mogelijkheid van herziening ten na-deele van den verdachte te worden geopend?

7. Behoort herziening, behalve op de thans bestaande gronden, te kunnen worden aangevraagd:

a) op nieuwe feitelijke gronden, die zouden hebben geleid tot een andere beslissing over de strafbaarheid van het feit?

b) wegens ernstige tegenstrijdigheid tusschen het proces-verbaal der terechtzitting en het vonnis of arrest in hooger beroep?

Het eerste vraagpunt verwerft 77 stemmen tegen en 11 voor, zoodat de vraag ontkennend wordt beantwoord.

Over de andere vraagpunten wordt bij zitten en opstaan gestemd.

Vraagpunt 2a wordt ontkennend beantwoord, 2b bevestigend.

Vraagpunt 3 komt dus te vervallen.

Vraagpunt 4 wordt ontkennend beantwoord, zoodat vraagpunt 5 vervalt.

Over vraagpunt 6 spreekt de vergadering zich in ontkennenden zin uit.

Vraagpunt 7 wordt niet in stemming gebracht, omdat het niet is besproken.

* * *

's Avonds werd de leden en de gasten in het hotel «Britania», te Vlissingen, een feestmaal aangeboden. Aan den disch was het een schitterend steekspel van humor sprankelende tafelreden, uitgesproken door Prof. Meyers, Minister Goseling, Prof. Eggens, Mr Roosegaerde Bischoff, uit Londen, Mr H. Borginon, Prof. Van Bemmelen en Mr Dieleman.

Op den tweeden dag werden door Mr L. H. Hijmans van den Bergh en Mr J. Offerhaus, prae-adviseurs uitgebracht over de vraag: «Behoeft de vertegenwoordiging krachtens volmacht nadere wettelijke regeling, en zoo ja, in welken zin?»

Na de uiteenzetting van hun zienswijze door de prae-adviseurs, kregen de toehoorders het woord. Hier mag wel aangestipt dat Prof. Meyers kon uitpakken met een afschrift van een arrest, dat daags te voren door den Hoogen Raad werd gewezen en waarin het ter vergadering behandelde vraagstuk werd aangeraakt. De Hooge Raad zelf had er voor gezorgd, dat de vergadering er daags na de uitspraak zou kennis van krijgen.

Een ingewikkelde en lange discussie wordt tusschen talrijke aanwezigen en de prae-adviseurs gevoerd al eer de leden verzocht worden hun zienswijze te laten kennen door stemming.

De vraagpunten luiden als volgt:

1. Dient het Burgerlijk Wetboek een afzonderlijke regeling van de vertegenwoordiging bij volmacht te bevatten?

2. Zoo ja, dient deze regeling te worden opgenomen:

- a) in een afzonderlijken titel;
- b) in een afzonderlijke afdeeling van den titel, waarin de lastgeving is geregeld?

3. Dient in de wet vastgelegd te worden, dat de ver-

tegenwoordigde gebonden is, wanneer, op grond van gedragingen zijnerzijds, de derde mocht aannemen, dat de vertegenwoordiger tot de betreffende handeling bevoegd was?

4. Dient de wet te bepalen, dat degene die zonder daartoe gemachtigd te zijn bij het sluiten van een overeenkomst als vertegenwoordiger is opgetreden, jegens de wederpartij gehouden is :

- a) tot nakoming der overeenkomst en tot schadevergoeding wegens niet-nakoming;
- b) alleen tot schadevergoeding?

5. Dient de wet voor bepaalde groepen van vertegenwoordigers inschrijving van de volmacht in het Handelsregister verplicht te stellen?

6. Dient de wet voor bepaalde groepen van vertegenwoordigers vermoedens omtrent den omvang hunner volmacht te geven?

7. Dient in de wet als algemeene regel te worden opgenomen dat kwade trouw en wetenschap van bijzondere omstandigheden bij den vertegenwoordiger den vertegenwoordigde worden toegerekend?

8. Dient de wet te bepalen, dat de intrekking van een onherroepelijk gegeven volmacht geen gevolg heeft :

- a) in het algemeen;
 - b) in speciale door de wet aan te geven gevallen?
9. Dient de wet een regeling te bevatten, volgens welke de vertegenwoordigde met werking tegenover iederen derde de volmacht kan intrekken :

- a) in het algemeen;
 - b) in bepaalde in de wet aan te geven gevallen?
- De voorzitter stelt voor de vraagpunten te beperken. Na eenige discussie wordt besloten slechts de vraagpunten 1, 2, 3, 4 en 8 in stemming te brengen.

Bij vraagpunt 3 geeft de voorzitter de toelichting dat de nadruk hierin ligt op de eerste zeven woorden.

Vraagpunt 1 wordt bevestigend beantwoord; vraagpunt 2a ontkennend; vraagpunt 2b bevestigend. Vraagpunt 3 verwerft een meerderheid vóór; van vraagpunt 4 blijkt de meerderheid vóór het onder b) gestelde te zijn. Vraagpunt 8a, dat bedoelt de onherroepelijke volmacht als regel, kan geen meerderheid krijgen; 8b dus wel.

* * *

Bij het einde der vergadering wordt namens al de aanwezigen door Mr Ed. Jacobson hulde gebracht aan Prof. Meyers en hem dank gezegd voor zijn schitterende leiding; het dient inderdaad gezegd, dat we zelden een vergadering op dergelijk hoogstaande wijze hebben hooren inleiden, voorzitten en besturen als deze.

De vertegenwoordigers van den Bond der Vlaamsche Rechtsgelerden hebben de beste herinnering medegedragen van de dagen die zij te midden der Nederlandsche juristen onder leiding van Prof. Meyers hebben doorgebracht.

Edg. V. D.

VERBOND DER BELGISCHE ADVOKATEN

Het Bestuur van het Verbond der Belgische Advokaten heeft van Zijne Majesteit den Koning het hiernavolgend telegram ontvangen :

Staatsantwoord Nr. 104 van 25 Juni.

Den Heer Henri Jaspas,

Staatsminister, Voorzitter van het
Verbond Belgische Advokaten, Kortrijk.

De gevoelens van vaderlandsche trouw die u in uw boodschap te kennen geeft hebben den Koning ten zeerste getroffen en Zijne Majesteit belast er mij mee u zijn oprechten dank te betuigen alsmede aan al de leden van uw Verbond.

Het Wn Hoofd van 's Konings Kabinet.

VLAAMSCH PLEITGENOOTSCHAP BIJ DE BALIE VAN BRUSSEL.

Op 30 Juni j.l. hield het Vl. Pleitgenootschap bij de Balie van Brussel zijn jaarlijksche algemeene vergadering.

De secretaris Mter A. Clerens, bracht verslag uit over de werkzaamheden gedurende het jaar 1937-38, verslag dat zonder wijzigingen werd goedgekeurd.

Daarna bracht Mter Fayat, penningmeester, verslag uit over den toestand der kas, na eerst enkele beschouwingen te hebben gewijd aan de stage-pleitoeefeningen, die overeenkomstig het stage-reglement gedurende het verlopen gerechtelijk jaar onder leiding van Mters Thelen, De Vis en Vermeylen werden ingericht.

Aan het bestuur werd verder de taak opgedragen in zijn schoot een comité aan te stellen voor het opstellen van standregelen.

Met algemeene stemmen werd besloten, het Vl. Pleitgenootschap om te vormen tot een vereeniging zonder winstgevend doel.

Het bestuur voor het gerechtelijk jaar 1938-39 zal als volgt samengesteld zijn :

Voorzitter : Mr G. Romsee ; ondervoorzitters : Mrs I. De Vis, P. Vermeylen ; secretaris : Mr A. Clerens ; hulpsecretaris : Mr M. Van Hemelryck ; penningmeester : Mr H. Fayat ; raadsleden : Mrs Thelen W., Custers J., Walckiers J., Geeraerts H., Van Houwe A.

Aan het bestuur werd overgelaten in zijn schoot een stage-leider aan te duiden, die voortaan de verantwoordelijkheid zal op zich nemen voor het inrichten en leiden van de stage-oefeningen, zooals voorschreven is door het stage-reglement.

De datum der plechtige openingszitting voor het aanstaande gerechtelijk jaar wordt vastgesteld op Zaterdag, 29 Oktober aanstaande. Als spreker zal optreden Mter H. Geeraerts met het onderwerp : « De lof der onpartijdigheid ».

SAMENSTELLING VAN DEN RAAD DER ORDE AAN DE KORTRIJKSCHE BALIE

Stafhouder : Mr Karel van Tyghem, te Roeselare, uittredend stafhouder.

Leden : Mrs Jules Nolf (uittredend) ; Paul F. Beeckman (uittredend) ; Louis De Smet ; Maurits Putman (uittredend) ; André Delvoye, te Kortrijk en Gérard Kasiers, te Moeskroen.

TIJDSCHRIFTEN

JOURNAL DES TRIBUNAUX. — N° 3538. — 19 Juni 1938. — La caisse de retraite des avocats, door Roger G. Poncelet.

N° 3539. — 26 Juni 1938. — Les mesures du sûreté selon le nouveau Code Pénal Italien, door André Hennebicq.

DEUTSCHES RECHT. — N° 11/12. — 15 Juni 1938. — Glauben, Wissen und Können, Dr. Hans Frank. — Werdendes Polizeirecht, Dr. Werner Best. — Betrachtungen zur Frage der Einmann-Gesellschaft, von Knie-riem. — Der Kampf der preussischen Armee gegen den Verfassungseid, Dr. Reinhard Höhn. — Unterbindung unlauteren Wettbewerbs oder Misbrauch des Erfinderechts, Th. Mohring. — § 817 BSB. — Eine fremde und entbehrliche Vorschrift im künftigen Recht, H. P Leske.